

ORĘDOWNIK SAMORZĄDU

ORGAN ZWIĄZKU GMIN WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Prenumerata wynosi 2 zł kwartalnie
Opłata pocztowa opłacona ryczałtem
Telefon: Katowice 341-47

Wydawca:
Związek Gmin Woj. Śl.

Redakcja i Administracja:
Katowice, ulica Pocztowa 2, II.

Nr 4

Katowice, kwiecień 1938 r.

Rok XIV

Ustawa o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli

Ustawa z dnia 10. III. 1938 o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. Ust. Śl. Nr 7, poz. 17) postanawia, że w zakresie prawa budowlanego i zabudowania osiedli obowiązywać będą na obszarze województwa śląskiego przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16. II. 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 202) w brzmieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3. XII. 1930 r., zmieniającego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16. II. 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663), art. 11 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28. XII. 1924 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976), ustawy z dnia 14. VII. 1936 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16. II. 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 405) i innych aktów ustawodawczych, wydanych do dnia 10. III. 1938r.

Do ustawy powyższej w imieniu Komisji Budowlano-Mieszkaniowej Sejmu Śląskiego p. poseł dr Kotas dołączył następujące motywy ustawodawcze, stanowiące pierwszorzędny materiał interpretacyjny:

Aż do wydania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 lutego 1928 o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. nr 23 poz. 202) panował na całym obszarze Państwa — poza Śląskiem — w zakresie przepisów budowlanych wielki chaos, gdyż obowiązywały przestarzałe przepisy państw zaborczych, które nie odpowiadały współczesnym wymogom i poglądom na rozbudowę osiedli, na bezpieczeństwo oraz na wymagania sanitarne, a często zachodziły nawet sprzeczności między poszczególnymi przepisami.

Rząd Rzeczypospolitej doszedł do przekonania, że taki stan rzeczy nie może trwać dłużej i że należy jak najprędzej przystąpić do unifikacji ustawodawstwa w tej dziedzinie. To też pod przymusem życiowych konieczności ukazało się rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 16 lutego 1928 r. Uległo ono następnie dwukrotnej nowelizacji przez rozporządzenie

Prezydenta R. P. z dnia 3 grudnia 1930 r., zmieniające rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663), oraz ustawę z dnia 14 lipca 1936 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 405). Ustawodawstwo o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli, objęte wyżej wymienionymi 3 ustawami, reguluje całokształt przepisów budowlanych. Przepisy te są wzorowane na ustawodawstwie zagranicznym; odpowiadają one najzupełniej wymogom i potrzebom dnia dzisiejszego.

Na terenie województwa śląskiego panuje obecnie chaos pod względem przepisów budowlanych, gdyż w górnośląskiej części obowiązuje ustawodawstwo pruskie, a w części cieszyńskiej ustawodawstwo austriackie.

Z dużej liczby obowiązujących w naszym województwie przepisów państw zaborczych wymienię następujące:

I. Przepisy pruskie i miejscowe, wydane na podstawie przepisów pruskich do r. 1937.

1. ogólne prawo krajowe z dnia 5 lutego 1794 r.,
2. ustawa o zarządzie policji z dn. 11 marca 1850 r. (Zb. Ust. str. 265),
3. ustawa o ogólnej administracji kraju z dnia 30 lipca 1883 r. (Zb. Ust. str. 195),
4. § 59 ordynacji powiatowej z dnia 19 marca 1881 r.,
5. ustawa o właściwości władz administracyjnych i administracyjno-sądowych z dnia 1 sierpnia 1888 r. (Zb. Ust. str. 237),
6. rozporządzenie policyjno-budowlane o budowach w miastach rejencji opolskiej z dnia 1 kwietnia 1903 r. i 9 lutego 1919 r. (dodatek specjalny nr 9 do Gazety Urzędowej z dnia 1 marca 1919 r.),
7. rozporządzenie policyjno-budowlane dla wsi rejencji opolskiej z dnia 1 listopada 1911 r.,
8. §§ 904, 906 — 909, 912, 1919 — 921, 1004 i 1018 cywilnego kodeksu niemieckiego,

9. ustawa dotycząca zakładania i zmiany ulic i placów w miastach i miejscowościach wiejskich z dnia 2 lipca 1875 r. (Zb. U. Pr. str. 561) w brzmieniu artykułu 1 ustawy mieszkaniowej z dnia 28 marca 1918 r. (Zb. U. Pr. str. 23),
10. §§ 13—20 ustawy z dnia 25 sierpnia 1876 r. w sprawie rozdziałów publicznych ciężarów przy podziale parcel gruntowych i zakładaniu nowych osiedli w brzmieniu ustaloną ustawą z dnia 10 sierpnia 1904 r. o zakładaniu nowych osiedli (Zb. U. Pr. str. 227),
11. warunki dla budowy prywatnych rzeźni z dnia 9 lutego 1919 r. (G. Urz. str. 158),
12. rozporządzenie policyjne z 4 listopada 1890 r. (Gaz. Urz. str. 303) w sprawie zapobiegania pożarom przy budowie fabryk,
13. rozporządzenie policyjne z dnia 31 sierpnia 1892 (Gaz. Urz. str. 291) w sprawie zapobiegania pożarom przy budowie budynków),
14. ustawa z dnia 2 czerwca 1902 r. (Zb. U. Pr. str. 159) i ustawa z dnia 15 lipca 1907 r. (Zb. U. Pr. str. 260) w sprawie zapobiegania szpeceniu miejscowości i okolic, posiadających charakterystyczny krajobraz,
15. artykuł 4 i 5 ustawy mieszkaniowej z dnia 28 marca 1918 r. (Zb. U. Pr. str. 23),
16. ogłoszenie w sprawie wypalania kominów z dn. 30 lipca 1845 r. (Dz. U. str. 201),
17. rozporządzenie policji w sprawie czyszczenia kominów, do których nie można wejść, z dnia 12 kwietnia 1854 r. (Dz. U. str. 119),
18. rozporządzenie policji odnośnie do uszczelnienia rur gazowych z dnia 20 kwietnia 1868 r. (Dz. U. str. 96),
19. rozporządzenie policji w sprawie uniemożliwienia niebezpieczeństwa ogniowego przy budowie budynków i przy urządzeniu składów materiałów w pobliżu torów kolejowych z dnia 31 sierpnia 1892 r. (Dz. U. str. 291),
20. rozporządzenie policji o budowie, wewnętrznym urządzeniu i ruchu teatrów, publicznych sal na 18 czerwca 1909 r. (dodatek do Dz. Urz. nr. 29), zgromadzenia oraz urządzeń cyrkowych z dnia
21. rozporządzenie policji w sprawie wznoszenia rusztowań i parkanów budowlanych z dnia 1-go kwietnia 1903 r. (dodatek do nr. 16 Dz. Urz. str. 29 z roku 1903),
22. rozporządzenie policji w sprawie zakładania cegielni polowych w miastach rejencji opolskiej z dnia 29 kwietnia 1903 r. (Dz. Urz. str. 144),
23. rozporządzenie wydane przez rejencję opolską z dnia 17 listopada 1895 r. na mocy §§ 120 a, b i d ordynacji przemysłowej odnośnie do urządzenia oraz istotnych zmian budynków, przeznaczonych na cele przemysłowe,
24. rozporządzenie ministerialne z dnia 22 lutego 1906 r., wydane na mocy §§ 16 i 24 ordynacji przemysłowej Rzeszy w sprawie udzielania dyspens dla przemysłowych zakładów,
25. ustawa o wykopaliskach z 26 kwietnia 1914 r. (Zb. U. str. 41),
26. rozporządzenie policyjne z 20 września 1901 r. w sprawie połączenia zabudowanych realności z kanalizacją,
27. § 18—21 i 24 ordynacji przemysłowej Rzeszy (Zb. U. str. 871 z roku 1900),
28. ogłoszenie kanclerza Rzeszy z dnia 5 sierpnia 1890 r. w sprawie zakładania kotłów parowych,
29. rozporządzenie policyjne z 26 października 1874 r. (Gaz. Urz. str. 323), dotyczące stosowania konstrukcji żelaznych przy budowlach,
30. rozporządzenie policyjne z dn. 21 czerwca 1878 r. (Gaz. Urz. str. 156) dotyczące ustawiania w stogi zboża, siana, słomy i ściernisk,
31. rozporządzenie policyjne z dnia 15 listopada 1882 (Gaz. Urz. str. 342) dotyczące urządzenia i wznoszenia domów składownicowych i ubikacji dla prochu i innych materiałów wybuchowych,
32. rozporządzenie policyjne z dnia 22 marca 1904 r. o zapobieganiu szkodom powodziowym i ochronie wód wysokich,
33. zarządzenie okólne nadprezydenta prowincji śląskiej, zawierające wskazówki, dotyczące wniosków o wydanie pozwoleń policyjnych na urządzenia budowlane w obwodzie powodziowym z dnia 5 czerwca 1907 r.,
34. rozporządzenie policyjne z dnia 23 października 1907 r. w sprawie urządzenia piekarń i cukierń (Gaz. Urz. str. 388),
35. instrukcja prezydenta rejencji opolskiej z dnia 14 listopada 1907 r. w sprawie wydawania pozwoleń policyjnych na budowę w obwodzie powodziowym (Gaz. Urz. str. 442),
36. formularz urzędowy z dnia 27 listopada 1908 r. zawierający warunki o urządzeniu budowlanym prywatnych rzeźni w opolskim okręgu rejencyjnym,
37. rozporządzenie policyjne z dnia 3 lipca 1913 r. o bezpieczeństwie w teatrach świetlnych (dodatek nadzwyczajny do nr 29 Gaz. Urz. z r. 1913),
38. rozporządzenie policyjne z dnia 2 lipca 1917 r. w sprawie ochrony robotników przy budowach żelaznych w ubikacjach wyższych niż 6 m,
39. przepisy policyjno-budowlane z dnia 10 lutego 1919 r. zawierające ulgi dla domków średnich o 3 kondygnacjach (Gaz. Urz. nr 19),
40. ustawa o przedsiębiorstwach kolejowych z dnia 3 listopada 1888 r. (Gaz. Urz. str. 505),
41. ustawa fortyfikacyjna z dnia 21 grudnia 1871 . (Dz. U. str. 459),
42. § 2 punkt 5 ustawy z dnia 7 czerwca 1876 r. o prawach nadzorczych państwa nad administracją majątkową diecezji katolickich,
43. §§ 47—51 ustawy z dnia 1 kwietnia 1880 r. w sprawie policji polnej i leśnej,
44. art. 1 punkt 1 rozporządzenia z dnia 30 stycznia 1893 r. (Gaz. Urz. str. 11), wydanego do ustawy wyżej pod 43 wymienionej,
45. ustawa z dnia 7 lipca 1902 r. przeciwko zniekształcaniu okolic o charakterze wiejskim (Gaz. Urz. str. 159),
46. ustawa z dnia 14 maja 1908 r. o ochronie źródeł (Gaz. Urz. str. 105),

47. ustawa wodna z dnia 7 kwietnia 1913 r. (Gaz. Urz. str. 53),
48. ustawa osadnicza z dnia 11 sierpnia 1919 r.,
49. ustawa wykonawcza do ustawy osadniczej z dn. 15 grudnia 1919 r.,
50. ustawa o budowie kolejek wąsko-torowych i bocznic prywatnych z dnia 28 lipca 1892 r. (Zb. U. str. 225) i dodatek do tej ustawy z dnia 26 września 1906 r. (Dz. Min. str. 300),
51. warunki specjalne dla domów towarowych i domów handlowych, w których magazynuje się towary łatwopalne, z dnia 2 listopada 1907 r. (Dz. Min. H. str. 396),
52. rozporządzenie Ministra z dnia 30 kwietnia 1902 w sprawie obliczania pewności kominów,
53. ustawa o budowie szpitali, klinik położnych i zakładów psychiatrycznych z dnia 6 sierpnia 1896 (Zb. Ust. str. 685),
54. ustawa o zapobieganiu nieszczęśliwym wypadkom na budowach z dnia 11 lipca 1887 r. (Zb. Ust. str. 573) w brzmieniu z dnia 30 czerwca 1900 r. (Zb. Ust. str. 573),
55. rozporządzenie, dotyczące zakładów elektrycznych, połączonych z zakładami górniczymi z dn. 11 stycznia 1912 r. (Dz. U. Min. H. i P. str. 16),
56. rozporządzenie w sprawie warunków dla nowych zakładów elektrycznych o wysokim napięciu z dnia 28 kwietnia 1907 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. str. 136),
57. rozporządzenie w sprawie budowy i urządzenia miejskich i wiejskich budynków szkolnych z dn. 20 grudnia 1902 r. w połączeniu z rozporządzeniem z dnia 15 lutego 1895 r.,
58. ustawa o utrzymaniu publicznych szkół powszechnych z dnia 28 lipca 1906 r. (Zb. Ust. str. 335),
59. ustawa kościelna z dnia 9 marca 1893 r. (Zb. Ust. str. 176),
60. lokalne rozporządzenie policyjne w Siemianowicach Śląskich z dnia 19 maja 1928 r. o utrzymaniu porządku i czystości,
61. rozporządzenie policyjne, dotyczące publicznego zakładu odwadniającego w Siemianowicach Śl. z dnia 9 lutego 1929 r.,
62. statut miasta Siemianowic w sprawie publicznego wodociągu i pobierania opłat za wodę z dnia 17 listopada 1923 r.,
63. statut miasta Siemianowic w sprawie pobierania opłat za policyjne zezwolenie i dozorowanie budowli z dnia 25 września 1928 r.,
64. statut miejscowy miasta Siemianowic w sprawie zakładania i zabudowania ulic i placów z dnia 9 lutego 1929 r.,
65. statut miejscowy miasta Siemianowic w sprawie wykonywania i przekształcania chodników z dn. 11 lutego 1929 r.,
66. statut miejscowy gminy Ruda z dnia 11 stycznia 1935 r. o zakładaniu i zmianie ulic i placów,
67. statut miejscowy gminy Brzeziny Śląskie z dnia 19 czerwca 1897 r. w sprawie zakładania i zmiany ulic oraz budynków położonych przy ulicach,
68. statut miejscowy gminy Łagiewniki z dnia 5-go października 1928 r. w sprawie założenia i zabudowania oraz zmiany ulic,
69. statut miejscowy gminy Nowy Bytom z dnia 19 kwietnia 1934 r. o zakładaniu, zabudowaniu i zmianie ulic i placów,
70. rozporządzenie policyjne miejscowe gminy Nowy Bytom z dnia 28 lutego 1934 r. o ulicach i częściach ulic, wykończonych dla ruchu publicznego i zabudowania,
71. statut miejscowy gminy Wielkie Hajduki przeciwko zeszpeceniu miejscowości przez reklamy.
72. statut miejscowy gminy Wielkie Hajduki z dnia 25 maja 1929 r. w sprawie zakładania, zabudowania i zmiany ulic,
73. statut miejscowy gminy Bielszowice z dnia 18 października 1935 r. o zakładaniu ulic i placów,
74. statut miejscowy z dnia 24 stycznia 1930 r. gminy Bielszowice przeciw znieszczeniu miejscowości,
75. rozporządzenie policyjne gminy Bielszowice z dn. 22 marca 1937 r. w sprawie zapotrzebowania ulic dla zabudowań i ruchu publicznego,
76. statut miejscowy gminy Bielszowice w sprawie poboru opłat za zezwolenie i dozorowanie nad budowlami,
77. statut miejscowy gminy Szopienice z dnia 5 sierpnia 1931 r. w sprawie budowania i zmian ulic oraz budynków przy nich wniesionych,
78. statut gminy Dąbrówka Mała z dnia 14 listopada 1933 r. o przyłączeniu nieruchomości do kanalizacji,
79. statut gminy Dąbrówka Mała z dnia 9 lipca 1929 r. w sprawie wykonania i przekształcenia chodników, włącznie krawężników,
80. rozporządzenie policyjne z dnia 1 lipca 1928 r. dla obszaru Okręgu Urzędowego Dąbrówka Mała (Gazeta Urzędowa Pow. Katowickiego nr 50/28),
81. rozporządzenie Okręgu Urzędowego Dąbrówka Mała z dnia 25 czerwca 1936 r. o odwodnieniu i sposobie wykonania i używania odwodnień domowych w obrębie gminy Dąbrówka Mała (Gaz. Urz. pow. katowickiego nr 29/36),
82. statut gminy Dąbrówka Mała z dnia 27 lipca 1928 r. w sprawie zakładania ulic oraz budynków przy nich wznoszonych,
83. statut miejscowy gminy Wełnowiec z dnia 17 września 1935 r. o zakładaniu i zmianie ulic i placów,
84. statut miasta Rybnika z dnia 10 czerwca 1899 r. w sprawie zakładania i zmiany ulic,
85. rozporządzenie policyjne o strefach budowlanych i o zewnętrznym wyglądzie budynków w mieście Rybniku z dnia 20 kwietnia 1937 r.,
86. statut miejscowy gminy Czerwionka z dnia 29 lipca 1906 r. o zakładaniu i zmianie ulic.

II. Przepisy austriackie i miejscowe wydane na ich podstawie.

87. ustawa z dnia 2 czerwca 1883 r. wprowadzająca nową ordynację budowlaną dla księstwa śląskiego (Dz. U. Śl. i Rozp. Kr. nr 26),

88. ustawa z dnia 26 grudnia 1893 r. w sprawie uregulowania koncesjonowanego przemysłu budowlanego (Dz. U. R. austr. nr 193) oraz cały szereg rozporządzeń wydanych na mocy tej ustawy,
89. rozporządzenie rządu krajowego śląskiego z dnia 23 czerwca 1883 r. (Dz. U. Śl. nr 27), w przedmiocie budownictwa w pobliżu torów kolejowych,
90. dekret dworu z dnia 23 sierpnia 1784 r. w sprawie budowy cmentarzy (Zb. U. polit. cesarza Józefa tom VI, str. 567),
91. § 25 rozporządzenia Min. Handlu z dnia 25 stycznia 1879 r. (Dz. U. austr. nr 19) w sprawie zabezpieczenia od ognia istniejących budynków przy budowie kolei,
92. rozporządzenie z dnia 20 kwietnia 1854 r. (Dz. U. austr. nr 96) w sprawie niewykonania nakazów budowlanych.
93. §§ 91 i 93 ordynacji gminnej z dnia 15 listopada 1863 r. (Dz. U. Śl. i Rozp. nr 17) zamiast artykułu XVI i XVIII ustawy gminnej z dnia 5 marca 1862 w przedmiocie państwowego nadzoru,
94. rozporządzenie ministerialne z dnia 27 grudnia 1893 r. (Dz. U. austr. nr 195) w sprawie łączenia przemysłów budowlanych.
95. ustawa z dnia 8 lipca 1902 r. (Dz. U. austr. nr 144) w sprawie udogodnień dla budynków z zdrowymi i tanimi mieszkaniami robotniczymi,
96. statut miejscowy gminy Bystrej Śląskiej z dnia 10 czerwca 1936 r. dotyczący stosunków budowlanych oraz uzupełniania planów regulacyjnych przepisami dla poszczególnych stref uzdrowiskowych (Gaz. Urz. Nr 2 z 14 stycznia 1937 r.),
97. statut miejscowy gminy Jaworze z dnia 29 maja 1936 r. dotyczący stosunków budowlanych oraz uzupełnienia planów regulacyjnych przepisami dla poszczególnych stref uzdrowiskowych (Gaz. Urz. nr 14 z 5 kwietnia 1937 r.),
98. rozporządzenie z dnia 7 stycznia 1903 r. w sprawie udogodnień dla budynków z zdrowymi i tanimi mieszkaniami robotniczymi (Dz. U. nr 6),
99. ustawa z dnia 31 marca 1898 r. w sprawie przymusowego wprowadzenia wody z wodociągu, poboru wody z wodociągu i poboru opłaty za wodę w gminie miasta Bielska (Dz. U. Śl. nr 15, poz. 23),
100. rozporządzenie o chodnikach w mieście Bielsku wydane na podstawie uchwały rady gminnej miasta Bielska z dnia 19 grudnia 1889 r., z dnia 20 lutego 1890 r. i z dnia 15 stycznia 1897 r.,
101. ustawa z dnia 23 marca 1895 r. (Dz. U. Śl. nr 26) w sprawie obowiązku połączenia budynków na terenie gminy miasta Bielska z kanałem publicznym,
102. ustawa z dnia 17 czerwca 1897 r. w sprawie przypisania przez gminę miasta Bielska należności kanałowych (Dz. U. Śl. nr 58),
103. miejscowe przepisy policyjne Magistratu miasta Bielska z dnia 15 grudnia 1903 r. — Z 2518 — w sprawie wywieszania przedmiotów do sprzedaży,
104. rozporządzenie Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego z dnia 13 stycznia 1920 r. w sprawie wprowadzenia nowej ordynacji budowlanej na obszar Księstwa Cieszyńskiego (Dz. Urz. R. nr 1, poz. 50),
105. ustawa z dnia 13 marca 1934 r. (poz. 220) o oddaleniu budowli, składów, zadrzewienia i robót ziemnych od linii kolejowych oraz o pasach ochronnych przeciw-pożarowych i zasłonach odśnieżnych,
106. ustawa z dnia 17 marca 1932 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyn zgonu (Dz. U. R. P. nr 25, poz. 359) mająca zastosowanie na obszarze województwa śląskiego w myśl ustawy śląskiej z 16 maja 1934 r. (Dz. U. Śl. nr 14, poz. 28),
107. § 4 śląskiej ustawy wodnej (rzecznej) z 2 maja 1886 r. (Dz. U. Śl. nr 25) w sprawie wznoszenia budowli w terenie inundacyjnym,
108. § 22 ustawy z 2 lutego 1873 r. (Dz. U. Śl. nr 20) zawierający przepisy policji przeciwpożarowej,
109. statut miejscowy gminy Wisła, dotyczący stosunków budowlanych oraz uzupełnienia planów regulacyjnych przepisami dla poszczególnych stref uzdrowiskowych (Gaz. Urz. nr 2, rok 1937),
110. ustawa z dnia 25 maja 1894 r. w sprawie obowiązku właścicieli domów w Cieszynie do wykonywania kanałów domowych,
111. ustawa z dnia 25 maja 1898 w sprawie upoważnienia miasta Cieszyna do pobierania opłat za przyłączenie do miejskich kanałów,
112. statut wodociągowy gminy miasta Cieszyna uchwalony przez wydział gminy z dnia 1 lutego 1932 r. w sprawie regulacji warunków technicznych i warunków dostawy wody z wodociągu miejskiego,
113. regulamin dotyczący utrzymania chodników w Cieszynie z dnia 28 kwietnia 1915 r. zatwierdzony przez Wydział Krajowy w Opawie z dnia 10 czerwca 1915 r.,
114. statut miejscowy gminy Ustroń,
115. statut miejscowy gminy Istebna.

Powyższe zestawienie nie jest jeszcze zupełne, gdyż nie wszystkie władze budowlane nadesłały do Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego wykaz obowiązujących przepisów miejscowych. W każdym razie ilustruje ono, jak skomplikowanym jest ustawodawstwo budowlane, obowiązujące w obu częściach województwa. Podczas gdy przepisy dotyczące Śląska Cieszyńskiego zebrane zostały w książce dra Alberta Herbatschka, adwokata w Morawskiej Ostrawie, w języku niemieckim, a w książce Kasprzykiewicza w języku polskim, to nie posiadamy żadnego jednolitego zbioru przepisów prawnych obowiązujących w zakresie budownictwa na Górnym Śląsku. By umożliwić orientację w tym zawiłym splocie najsamych rozporządzeń, sporządziłem przy pomocy Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego spis prawie że wszystkich przepisów prawnych obowiązujących w obu częściach województwa.

Skoro na obszarze całego państwa — poza województwem śląskim — istnieje prawie że wzorow. ustawodawstwo budowlane, to przejęcie tych przepisów na tutejszy teren jest wysoce aktualne. Usunie się przez to panujący obecnie chaos i zastąpi nowoczesnym ustawodawstwem przepisy często już przestarza-

le. Śląska Rada Wojewódzka, mając na oku stan prawny na tutejszym obszarze oraz nowoczesność polskiego prawa o budowie i zabudowaniu osiedli, słusznie wystąpiła do Sejmu Śląskiego z projektem przejęcia w drodze recepcji prawa obowiązującego w innych województwach.

Komisja Budowlano-Mieszkaniowa, zastanawiając się nad przedłożonym jej projektem ustawy o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli, rozważała, czy nie byłoby lepiej ująć to prawo w formie osobnej ustawy śląskiej. W dyskusji wskazano na to, że już w latach 1930 — 1931 Urząd Wojewódzki Śląski opracował śląską ustawę budowlaną, która była przedmiotem obrad Komisji Technicznej Związku Gmin Województwa Śląskiego. Okazało się jednak, że uchwalenie śląskiej ustawy budowlanej napotykałoby na duże przeszkody techniczne i finansowe. Wobec tego postanowiono przejąć na tutejszy teren ogólnopolskie przepisy budowlane po uskutecznieniu w nich koniecznych zmian.*)

Za recepcją ogólnopolskich przepisów przemawia i ten fakt, że ustawa ogólnopolska z r. 1928, jako ustawa ramowa, odpowiada potrzebom zarówno wysoko rozwiniętych województw zachodnich, jak i nisko stojących kresów wschodnich, że może ona — jak praktyka wykazała — pogodzić wszystkie wymagania i potrzeby wielce zróżniczkowanej na obszarze całego państwa ludności. Liczy się ona bowiem z warunkami ekonomicznymi, społeczno-klimatycznymi, z obfitością i brakiem pewnych materiałów budowlanych, z rozwojem przemysłu w danych miejscowościach, z ilością odpowiednich fachowców lub brakiem tychże, z połączeniami kolejowymi, komunikacyjnymi i t. d. Nie ulega wątpliwości, że w tych szerokich ramach zmieszczą się także potrzeby wysoce uprzemysłowionego województwa śląskiego, tym bardziej, że na podstawie art. 4 statutu organicznego istnieje możliwość dalszego rozszerzenia tych ram.

Ogólnopolska ustawa reguluje pewne kwestie w sposób jednolity dla całego państwa, nie dopuszczając żadnych odchyłeń na rzecz regionów. Do tych jednolitych przepisów należą: 1. postanowienia ogólne (art. 1—6), 2) przepisy dotyczące tworzenia i zabudowania osiedli (art. 7—171), a mianowicie: przepisy o planach zabudowania, o podziale terenów czyli o parcelacji, o scaleniu działek budowlanych, o przekształceniu działek zabudowanych wadliwie, o wywłaszczeniu, 3) przepisy policyjno-budowlane odnośnie do budowy budynków przeznaczonych na poszczególne cele, jak dla użytku publicznego, dla przemysłu, dla budynków państwowych i kolejowych, tu-

dzież dla budynków podlegających odrębnym przepisom — przy równoczesnym uwzględnieniu przepisów sanitarnych i bezpieczeństwa, 4) przepisy policyjno-budowlane wymagane od rozpoczęcia budowy do oddania budynków do użytku, 5) przepisy policyjno-budowlane, dotyczące a) sporządzania projektów robót budowlanych, b) dla kierownictwa robotami budowlanymi, c) warunków wykształcenia i innych warunków, jakim odpowiadać winne osoby wykonujące powyższe prace, d) wykonywania budowli i zachowania warunków bezpieczeństwa, e) utrzymywania budynków w dobrym stanie, 6) przepisy dotyczące nadzoru nad wykonywaniem robót i utrzymywaniem budynków, 7) właściwości władz, 8) środków prawnych, 9) postanowień karnych.

Te przepisy winny być uregulowane jednolicie dla całego Państwa, bez względu na wschód czy zachód, północ czy południe, bez dopuszczenia lokalnej regulacji.

Ramowo natomiast ujmuje ogólnopolska ustawa przepisy policyjno-budowlane dla gmin miejskich, uzdrowisk uznanych za posiadające charakter użyteczności publicznej oraz dla gmin wiejskich (art. 172-319). Mianowicie Minister Spraw Wewn. może na wniosek Wojewody wydawać w drodze rozporządzenia przepisy miejscowe dla poszczególnych miejscowości, miast, powiatów i całych województw.

Przepisami miejscowymi mogą być uregulowane sprawy, wyliczone w art. 408—414. Art. 408 wylicza sprawy, które winne być uregulowane przepisami miejscowymi. Art. 409 wylicza pewne sprawy uregulowane ustawą, które mogą być ponadto obostrzone w drodze przepisów miejscowych. Ustawa o prawie budowlanym ustala pewne minimum wymogów, pozostawiając przepisom miejscowym ustanowienie dalszych lub większych wymogów, w zależności od miejscowych warunków. Art. 410 i 411 dopuszczają pewne zakazy oraz ustalenie pewnych warunków tudzież nakładanie pewnych obowiązków, którym winny odpowiadać ściśle z góry określone sprawy budowlane, jak np. zakaz wznoszenia budynków mieszkalnych przy ulicach nie urządzonych, warunki, jakim winny odpowiadać budynki przekraczające pewną wysokość, obowiązek do udziału w pewnych kosztach. Według art. 412 przepisy miejscowe mogą przewidywać stosowanie ulg od wymogów ustanowionych w tychże przepisach miejscowych. Według art. 414 mogą zostać rozszerzone przepisy dla miast w drodze przepisów miejscowych. Wymienione przepisy ramowe dotyczą najważniejszej gałęzi budownictwa, rozbudowy miast, uzdrowisk i wsi, które decydują o ich wyglądzie.

Mając na oku potrzeby województwa śląskiego, możemy stwierdzić, że w myśl przepisów ustawy ogólnopolskiej postulat racjonalnej rozbudowy miast i wsi naszego województwa może być zrealizowany w drodze przepisów miejscowych, w miarę ujawniających się potrzeb. Fakt ten zadecydował o tym, że Komisja postanowiła rozszerzyć przepisy ogólnopolskie na obszar województwa śląskiego — z pewnymi zmianami, podyktowanymi naszymi odrębnymi potrzebami.

Po tej decyzji przystąpiła Komisja do rozpatrywania kwestii, jakie kompetencje władz centralnych, u-

*) Komisja Budowlano-Mieszkaniowa stworzyła pod względem prawnym specjalną konstrukcję ustawową o charakterze zasadniczym, w której starała się rozgraniczyć kompetencje w ten sposób, by sprawy, które mają charakter regionalny, zostały pozostawione kompetencji władzy miejscowej, a sprawy o charakterze ogólnopolskim przekazane kompetencji władz centralnych. Uskuteczniła to komisja w swoim własnym zakresie, przepracowując przedłożony projekt Śląskiej Rady Wojewódzkiej. Praca ta jest w pewnej mierze zasadniczą i będzie stanowiła wzór dla prac w innych działach.

prawnionych do rozstrzygania w zagadnieniach budowlanych, należy przekazać autonomicznym władzom województwa śląskiego w myśl art. 4 statutu organicznego. Ustalono, że decyzje, które ustawa o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli przekazuje poszczególnym ministrom, należy pozostawić nietknięte, jeżeli one dotyczą spraw, które z natury rzeczy winne być uregulowane jednolicie dla całego Państwa, bez względu na poszczególne regiony. We wszystkich zaś innych wypadkach, w których najwyższa decyzja dotyczy przepisów miejscowych lub też dotyczy ważnych odrębnych interesów województwa śląskiego, należy ją przekazać Śląskiej Radzie Wojewódzkiej względnie Wojewodzie Śląskiemu.

Na mocy obowiązującej ustawy państwowej Minister Spraw Wewnętrznych, jako najwyższa władza budowlana, reguluje bądź to sam, bądź też wspólnie z innymi zainteresowanymi ministrami następujące zagadnienia: 1) W myśl art. 8 i 23 wywiera Minister Spraw Wewnętrznych wybitny wpływ na wspólne, względnie na regionalne plany zabudowania. 2) W myśl art. 21 Minister Spraw Wewnętrznych może przekazać sporządzenie planów zabudowania w gminach wiejskich władzom administracji ogólnej. 3) Według art. 33 Minister Spraw Wewnętrznych może zastrzec sobie zatwierdzanie poszczególnych planów zabudowania miast wydzielonych z powiatowych związków samorządowych. 4) Minister Spraw Wewnętrznych współdziała przy ustaleniu kosztów regionalnego lub wspólnego planu zabudowania w myśl art. 37. 5) W myśl art. 38 Minister Spraw Wewnętrznych jest upoważniony do wydawania przepisów w sprawie sporządzania planów zabudowania. 6) W myśl art. 63 Minister Spraw Wewnętrznych wydawać będzie przepisy dotyczące trybu postępowania w sprawach parcelacji terenów budowlanych, a to w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości. 7) Według art. 113 Minister Spraw Wewnętrznych ustala wynagrodzenia dla członków komisji i biegłych w postępowaniu scalania parcel budowlanych. 8) Według art. 174 Minister Spraw Wewnętrznych w drodze rozporządzenia określi ustawowe ograniczenia przy nakładaniu na właścicieli kosztów urządzenia ulic i placów. 9) Na mocy art. 204 Minister Spraw Wewnętrznych wydawać będzie przepisy ulgowe co do budowy murów ogniochronnych. 10) Na podstawie art. 320 Minister Spraw Wewnętrznych jest upoważniony do wydawania w drodze rozporządzeń przepisów o budowie świątyń, teatrów, kinematografów, strzelnic, cyrków, szkół itp. 11) Według art. 324 Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z innymi ministrami ustalać będzie wykaz zakładów przemysłowych, które należy uważać za szkodliwe. 12) W myśl art. 327 Minister Spraw Wewnętrznych łącznie z innymi ministrami wydawać będzie w drodze rozporządzenia przepisy o budowie i przebudowie budynków przemysłowych. 13) W myśl art. 328 Minister Spraw Wewnętrznych wydawać będzie w drodze rozporządzeń przepisy o budowie budynków państwowych, zaś w porozumieniu z innymi ministrami co do budowy budynków strategicznych, kolejowych, lotniczych, górniczych i pocztowo-telegraficznych. 14) Na mocy art. 330, przepisy sanitarne wydawać będzie Minister Spraw Wewnętrznych razem z Ministrem Opieki Społecznej. 15) Na mocy art. 331 Ministrowie Spraw Wewnętrznych, Komuni-

kacji i Spraw Wojskowych wydawać będą przepisy co do budowy i przebudowy budynków w granicach obszarów warownych i w rejonach umocnionych oraz w strefie nadgranicznej. 16) Minister Spraw Wewnętrznych określi, które budowy powinny być wykonywane pod nadzorem kierownika architektonicznego i kierownika robót konstrukcyjnych (art. 358). 17) W myśl art. 363 Minister Spraw Wewnętrznych określi rozporządzeniem sposób kształcenia osób powołanych do kierownictwa nad budową budynków i skomplikowanych konstrukcjach żelaznych, żelazobetonowych i innych. 18) Na mocy art. 364 Minister Spraw Wewnętrznych sporządza w drodze rozporządzenia wykaz miast, w których wykonywać mogą projekty robót budowlanych osoby z wyższym wykształceniem technicznym, tudzież Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może uznać, że ukończenie średniej szkoły budowlanej upoważnia do sporządzania projektów bez ograniczeń. 19) Na mocy art. 367 Minister Spraw Wewnętrznych udziela uprawnień do sporządzania planów robót budowlanych i do kierowania tymi robotami. 20) W myśl art. 368 Minister Spraw Wewnętrznych określa w drodze rozporządzenia sposób egzaminów osób, powołanych do kierowania budową. Minister Spraw Wewnętrznych egzaminuje osoby te za pośrednictwem komisji egzaminacyjnej lub upoważnia wojewodów do przeprowadzania egzaminów. 21) W myśl art. 371 Minister Spraw Wewnętrznych ma prawo udzielać budowniczym dyspensy od wymogów ustawowych. 22) W myśl art. 375 Minister Spraw Wewnętrznych wydawać będzie przepisy w drodze rozporządzeń co do materiałów zastępczych przy budowie oraz co do granicy wytrzymałości konstrukcji budowlanych. 23) W myśl art. 376 Minister Spraw Wewnętrznych wydawać będzie przepisy co do bezpieczeństwa osób, mających dostęp do budowy, tudzież wspólnie z Ministrem Opieki Społecznej ustalać będzie higieniczne warunki pracy przy budowie. 24) W myśl art. 381 Minister Spraw Wewnętrznych wydawać będzie przepisy o sporządzaniu i zatwierdzaniu projektów budowlanych, o trybie postępowania przy wydawaniu pozwoleń na budowę i na użytkowanie budynków tudzież o nadzorze policyjno-budowlanym, zaś Ministrowi Przemysłu i Handlu przysługują te same uprawnienia odnośnie do budynków o specjalnym charakterze technicznym oraz odnośnie do urządzeń technicznych w zakładach górniczych. 25) Według § 382 do Ministra Spraw Wewnętrznych należy sporządzanie i zatwierdzanie projektów budynków państwowych, wznoszonych według projektów, sporządzonych przez władze centralne oraz co do budynków państwowych wznoszonych na obszarze miasta Warszawy. 26) Na mocy art. 383 ten sam minister może zarządzić, aby projekty większych budynków zarówno państwowych jak i niepaństwowych, niezastrzeżonych mu do zatwierdzania, były u przesyłane do zatwierdzenia. 27) W myśl art. 386 Minister Spraw Wewnętrznych może powiększyć ilość miast, uprawnionych do wydawania pozwoleń na budowę i przebudowę świątyń, pomników i tablic pamiątkowych, o ile miasta posiadają należycie zorganizowaną służbę techniczną. 28) Na mocy art. 387, rzeczoznawców budowlanych w Warszawie zatwierdza Minister Spraw Wewnętrznych. 29) W myśl

art. 389 może Minister Spraw Wewnętrznych wyrazić swą zgodę na ustanowienie rzeczoznawcami budowlanymi osoby, mające wykształcenie średnie, przewidziane w art. 364. 30) Na podstawie art. 393 należy do Ministra Komunikacji wydawanie pozwoleń na budowę, przebudowę i zmianę budynków kolejowych. 31) W myśl art. 393 a Minister Spraw Wewnętrznych może w części lub w całości wszystkim lub niektórym władzom samorządu terytorialnego odjąć funkcje, powierzone im ustawą o prawie budowlanym i przekazać je bądź to władzom administracji ogólnej, lub też organom samorządu wyższego rzędu, względnie podzielić te funkcje pomiędzy powyższe władze. 32) Ministrowi Spraw Wewnętrznych przysługuje prawo decyzji co do odwołań od orzeczeń zarządu miejskiego miasta Warszawy oraz od orzeczeń wojewodów. 33) Takie same prawo przysługuje Ministrowi Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych odnośnie do zakładów przemysłowych. 34) Na podstawie art. 398 a może Minister Spraw Wewnętrznych zmienić właściwość władz powołanych do rozstrzygania odwołań. 35) Na podstawie art. 402 przysługuje Ministrowi Spraw Wewnętrznych prawo pociągnięcia do odpowiedzialności karnej osób uprawnionych do kierowania robotami budowlanymi, przy czym osobom tym można odebrać uprawnienia czasowo lub całkowicie. 36) W myśl tego samego artykułu określa Minister Spraw Wewnętrznych uczelnie, instytucje lub organizacje fachowe, współdziałające przy postępowaniu karnym przeciwko osobom uprawnionym do kierowania robotami budowlanymi. 37) Na podstawie art. 415 wydaje Minister Spraw Wewnętrznych przepisy miejscowe w sprawach budowlanych odnośnie do ulic, dróg i placów komunikacyjnych, zaś w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Opieki Społecznej może wydawać przepisy policyjno-budowlane dla wsi, z możliwością pewnych odchyleń od ustawowych wymagań. 38) W art. 417 może Minister Spraw Wewnętrznych przekazać wydawanie przepisów miejscowych poszczególnym wojewodom.

Z powyższych 38 uprawnień Ministra Spraw Wewnętrznych względnie innych ministrów do regulowania poszczególnych ważniejszych zagadnień w dziedzinie budownictwa przekazano Śląskiej Radzie Wojewódzkiej względnie Wojewodzie Śląskiemu tylko 7 uprawnień, na mocy których pewne dziedziny mogą być, bez szkody dla całości, regulowane regionalnie na obszarze województwa śląskiego.

Wojewodzie Śląskiemu względnie Śląskiej Radzie Wojewódzkiej przysługują będą następujące uprawnienia: 1) W poszczególnych gminach miejskich nie wydzielonych z powiatowych związków samorządowych oraz w gminach wiejskich może Wojewoda Śląski upoważnić do sporządzania planów zabudowania zarządy tych gmin w myśl art. 21. 2) Komisja regionalnego planu zabudowania winna w myśl art. 23 przedstawić Wojewodzie Śląskiemu projekty przepisów prawnych i zarządzeń. 3) W myśl art. 386 (ust. 2) Wojewoda Śląski może wydawanie pozwoleń na budowę, przebudowę, zmianę i użytkowanie świątyń, pomników i tablic pamiątkowych, poza miastami Katowice, Bielsko, Chorzów i Cieszyn, przekazać także i zarządom innych miast. 4) W myśl art. 389 mogą za

zgodą Wojewody Śląskiego sprawować funkcje rzeczoznawców budowlanych także osoby, posiadające uprawnienia, przewidziane w art. 364. 5) W myśl art. 393 Wojewoda Śląski może w drodze rozporządzeń w całości lub w części wszystkim lub niektórym władzom i organom samorządu terytorialnego odjąć funkcje, powierzone im na mocy ustawy, oraz zastrzec funkcje te wyłącznej kompetencji władz administracji ogólnej albo przekazać je władzom i organom samorządu wyższego rzędu, bądź też funkcje te odpowiednio podzielić pomiędzy państwowe władze administracji ogólnej i organa samorządowe. 6) Śląska Rada Wojewódzka może, aż do czasu wydania przepisów miejscowych, w drodze rozporządzenia rozciągnąć przepisy dla gmin miejskich na osiedla, położone w obrębie gmin wiejskich. 7) Śląska Rada Wojewódzka wydaje na obszarze województwa śląskiego przepisy miejscowe wynikające z art. 414, 415 i 416.

Najważniejszą bodaj zmianą jest upoważnienie Śląskiej Rady Wojewódzkiej do wydawania w obszernych ramach ustawy przepisów miejscowych, dotyczących budownictwa mieszkaniowego. Taka regulacja odpowiada tutejszej tradycji, gdyż dawniejsza rejencja opolska oraz rząd krajowy w Opawie posiadały w tym samym zakresie bardzo daleko idące uprawnienia.

Według art. 408 — 412 przepisy miejscowe, wydawane przez Śląską Radę Wojewódzka, mogą regulować następujące sprawy: 1) szerokość i sposób urządzania ulic, placów i dróg w osiedlach, tudzież zasady przełożenia kosztów urządzenia ulic na właścicieli działek; 2) najmniejsze dopuszczalne rozmiary działek budowlanych i sposób połączenia działek z ulicą lub drogą; 3) najmniejsze dopuszczalne rozmiary niezabudowanej przestrzeni i podwórzy na poszczególnych działkach budowlanych, sposób zabudowania działek i sposób urządzania podwórzy; 4) sprawę dopuszczalności wznoszenia i naprawy budynków nieogniotrwiałych w miastach, tudzież warunki, którym takie budynki powinny czynić zadość; 5) sposób budowy fundamentów, ścian i innych części budynków; 6) sposób budowy wystających przed lico wszelkich części budynków, jak ganki, wykusze, balkony itp., sposób urządzania otworów w ścianach zewnętrznych i sposób zawieszania i wystawiania szyldów, witryn, napisów reklamowych itp.; 7) szczegółowe warunki, którym powinny czynić zadość budynki, wznoszone przy ulicach, drogach i placach, tudzież sposób wykonywania części budynków, widocznych z ulic, dróg i placów; 8) sposób krycia dachów, tudzież urządzania okapów i rynien; 9) warunki, którym powinny czynić zadość pomieszczenia, przeznaczone na pobyt ludzi; 10) sprawę dopuszczalności budowy suterren, przeznaczonych na pobyt ludzi, granicę dopuszczalności w drodze wyjątku urządzania mieszkań w suterrenach i sposób budowy suterren i piwnic; 11) sposób urządzania obór, stajen, chlewów, składów na drzewo itp. budynków gospodarskich; 12) sposób urządzania łazienek, ustępów, dołów ustępowych, gnojowników itp. urządzeń; 13) sposób odgradzania posiadłości i działek od strony ulic i placów, tudzież od przyległych posiadłości i działek; 14) sposób budowy studzien, tudzież urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych na poszczególnych działkach;

15) warunki należytego utrzymywania budynków ze względu na bezpieczeństwo od ognia oraz warunki czyszczenia kominów; 16) warunki zajęcia w czasie wykonywania robót budowlanych części ulic i dróg, przyległych do budowy.

Przepisy miejscowe mogą również obostrzyć przepisy prawa budowlanego dotyczące: 1) odległości budynków od ulic, tuż obok dróg, od granic sąsiadów i od innych budynków; 2) połączenia podwórzy i budynków z ulicą lub drogą; 3) rozmiarów niezabudowanej przestrzeni i podwórzy; 4) wysokości budynków; 5) długości i wysokości budynków nieogniotrwałych, tuż obok innych warunków, którym budynki te powinny czynić zadość; 6) budowy schodów i świetlików; 7) budowy fundamentów; 8) budowy pieców i kominów; 9) budowy pomieszczeń, przeznaczonych na pobyt ludzi; 10) budowy studzien, ustępów, dołów ustępowych, gnojowników; 11) budowy obór, stajen i chlewów.

Przepisy miejscowe mogą dalej zezwolić na przekroczenie wysokości budynków, które według prawa budowlanego nie mogą być wyższe od 22 metrów.

Wreszcie przepisy miejscowe mogą ustanawiać następujące nakazy, zasady i obowiązki nieprzewidziane w prawie budowlanym: 1) zakaz wznoszenia budynków mieszkalnych przy ulicach nie urządzonych, 2) zakaz wznoszenia nieodpowiednich budynków przy ulicach i placach o historycznym lub artystycznym znaczeniu, 3) najmniejszą dopuszczalną wysokość budynków w pewnych dzielnicach, 4) obowiązek udziału właścicieli działek w pokryciu kosztów zmiany nawierzchni ulic i placów na nawierzchnię z ulepszanego materiału, 5) obowiązek urządzania dźwigów w domach o większej ilości kondygnacji, 6) zakaz pokrywania dachów materiałem nieogniotrwałym po wsiach, 7) obowiązek przyłączenia poszczególnych działek do sieci wodociągowej i kanalizacji gminnej oraz sposób pokrycia kosztów tego przyłączenia, 8) zakaz wznoszenia obór, stajen i chlewów w pewnych dzielnicach osiedli; 9) obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonywanie robót w sposób nieprzewidziany w ustawie, 10) obowiązek poddania budynków sprawdzeniu w surowym stanie; 11) opłatę za czynności, połączone z wydawaniem pozwoleń na wszystkie prace budowlane; 12) obowiązek urządzania i utrzymywania na działkach skarp, rowów oraz ogródków przed domami; 13) obowiązek urządzania w budynkach schronów przeciwgazowych tuż obok dzwonek alarmowych; 14) sposób wykonywania robót budowlanych, mogących narazić sąsiadów na uciążliwość; 15) najmniejszą dopuszczalną odległość budynków od ulic i dróg; 16) dalsze szczegóły, przewidziane prawem budowlanym.

Poza zmianą kompetencji na rzecz Wojewody Śląskiego względnie Śląskiej Rady Wojewódzkiej rozszerzyła komisja znacznie środki prawne przeciw orzeczeniom, wydawanym przez poszczególne władze budowlane. Projekt ustawy dopuszcza, zamiast prawa odwołania, prawo skargi w administracyjnym postępowaniu spornym do wydziałów powiatowych, względnie do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, by zainteresowanym dać możliwość wyboru środka prawnego, bądź to odwołania do przełożonych władz, bądź też w skargi w postępowaniu administracyjnym.

Najważniejszym zagadnieniem dla kierowników i wykonawców robót budowlanych na Śląsku jest uregulowanie praw nabytych, które komisja chciała zachować. Na obszarze górnośląskiej części wojew. śląskiego nie wymagano dotąd specjalnych kwalifikacji od osób dopuszczanych do kierowania robotami budowlanymi i sporządzania projektów robót budowlanych. Przepisy rozporządzenia z 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli ustanawiają dla kierowników robót budowlanych wykształcenie fachowe, dokładnie określone w przepisach art. 358 — 371. Aby zapobiec likwidacji istniejących warsztatów pracy i ochronić prawa nabyte, trzeba było wprowadzić do ustawy przepisy specjalne. Komisja kierowała się przy ustalaniu tych przepisów intencją, by dopuścić do zawodu budowniczych osoby posiadające wykształcenie fachowe średnie, natomiast wyklucza osoby nie posiadające takiego wykształcenia.

Przepisy art. 358 do 371 wymagają, by wszelkie znaczniejsze roboty budowlane były kierowane przez osoby fachowo do tego uzdolnione, co jest konieczne ze względu na bezpieczeństwo publiczne. Tylko drobne prace budowlane, określone w art. 334 i 335, mogą być wykonane bez nadzoru fachowego kierownika. Przy robotach dotyczących budynków większych, o skomplikowanych konstrukcjach żelaznych, żelazo-betonowych i innych, winni współ zająć w myśl art. 358: kierownik architektoniczny, sprawujący równocześnie ogólne kierownictwo, posiadający uprawnienia z art. 361 oraz kierownik robót konstrukcyjnych, posiadający uprawnienia z art. 362 lub 361 ust. 2. Ponieważ do uzyskania tych uprawnień wymagane jest w myśl art. 361 i 362 wyższe wykształcenie techniczne, przeto byłiby wyłączeni od tych praw wszyscy budowniczowie śląscy z wykształceniem średnim. (Poseł dr Dąbrowski: Czy w ustawie jest wyjaśniony tytuł budowniczego?). W rozporządzeniu Prezydenta RP. jest wyjaśniony. Aby wszystkim czynnym na tutejszym terenie budowniczym zabezpieczyć ich prawa nabyte na mocy art. 369 o ile chodzi o cieszyńską część województwa i na mocy art. 370 ust. 2, o ile chodzi o jego górnośląską część — należało przepisy art. 358 odpowiednio uzupełnić. Do kierowania robotami budowlanymi — z wyjątkiem robót dotyczących budynków zabytkowych, pomników, budynków monumentalnych oraz budynków większych o skomplikowanych konstrukcjach żelaznych, żelazo-betonowych innych, są w myśl art. 364 uprawnione osoby, które ukończyły w kraju państwową lub inną — uznaną przez Min. Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędną — średnią szkołę budowlaną albo wydział budowlany innej średniej szkoły zawodowej lub też szkołę budownictwa stopnia licealnego, zorganizowaną na mocy obowiązujących ustaw szkolnych, tuż obok posiadają dalsze w tym artykule wymienione warunki. Ponieważ w czasach plebiscytowych i poplebiscytowych, aż do końca roku 1924 wielu Ślązaków narodowości polskiej ukończyło średnie szkoły budowlane, bądź państwowe, bądź równorzędne prywatne w Rzeszy Niemieckiej, przeto nie posiadali oni uprawnień z art. 364. Komisja, chcąc tej kategorii budowniczym zabezpieczyć prawa nabyte na obszarze województwa śląskiego, wprowadziła do art. 364 odpowiednią zmianę, umożliwiającą im wykonywanie zawodu, o ile pracowali na tutejszym

terenem co najmniej pięć lat przed wejściem w życie niniejszej ustawy oraz o ile wykazał dalsze warunki wymagane w art. 364. Z uwagi na architektoniczną stronę rozbudowy takich miast śląskich, jak Katowice, Bielsko, Chorzów i Cieszyń, należało zważyć krąg uprawnionych do sporządzania planów robót budowlanych i do kierownictwa tymi robotami do tych osób, które odbyły wyższe studia techniczne. Jednakże osoby posiadające prawa nabyte na mocy art. 369 i 370 ust. 2 nie są w swych uprawnieniach przez powyższy przepis ograniczone, gdyż przepis ustępu 3 art. 364 dotyczy tylko tych osób, które nie mają praw nabytych, względnie które dopiero po wejściu w życie niniejszej ustawy nabędą prawa na mocy art. 364 ust. 1a, 2 i 3, a Minister Spraw Wewnętrznych może w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w drodze rozporządzenia uznać, że ukończenie określonej szkoły budowlanej lub szkoły stopnia licealnego upoważnia do sporządzania projektów planów budowlanych i do kierowania robotami budowlanymi w wymienionych miastach. Przepis artykułu 369 jest dostosowany do budowniczych w cieszyńskiej części województwa śląskiego. Sytuacja prawna w tej części przedstawia się następująco: W okólniku Ministra Robót Publicznych z 30 sierpnia 1929 r. czytamy: „Postanowieniem art. 2 p. 11 rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym wyłączoną została z pod przepisów prawa przemysłowego praca zawodowa inżynierów, architektów, budowniczych, geometrów i mierniczych. Wspomniane rozporządzenie w art. 198 postanawia, że przepisy dotychczasowe, regulujące sprawę kierowania robotami budowlanymi względnie prowadzenia takich robót, pozostają nadal w mocy do czasu uregulowania tej kwestii w drodze ustawowej“. Rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 16 lutego 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli uregulowało sprawę kierowania robotami budowlanymi oraz sprawę sporządzania projektów takich robót na obszarze Państwa poza województwem śląskim w art. 358 do 371, natomiast w cieszyńskiej części województwa obowiązują do dziś dnia wszystkie przepisy austriackie w tej materii, wymagające, by osoby, powołane do kierowania robotami budowlanymi, uzyskały koncesję od władz przemysłowych. Tym osobom, które w myśl tych przepisów nabędą koncesję przed wejściem w życie niniejszej ustawy, przysługiwać będą uprawnienia z art. 369, i to bez wszelkich ograniczeń.

Inaczej przedstawia się zagadnienie, jeżeli chodzi o majstrów murarskich i ciesielskich w tejże części województwa. §§ 3, 4 i 5 austriackiej ustawy z dnia 26 grudnia 1893 r. (Dz. U. P. nr 193) w sprawie przemysłu budowlanego regulują uprawnienia majstrów murarskich i ciesielskich, których przemysł został zaliczony do przemysłów koncesjonowanych. Przepisy te ustalają, że prawa majstrów ciesielskich i murarskich obejmują uprawnienia do kierowania i wykonywania robót z zakresu murarskiego i ciesielskiego. Nowe prawo przemysłowe z dnia 7 czerwca 1927 r. (Dz. U. R. P. nr 57, poz. 469) zwolniło te gałęzie przemysłu z pod przymusu koncesyjnego, nie naruszając poza tem przepisów austriackiej ustawy z dnia 26 grudnia 1893 r., która do dziś w całej pełni obowiązuje. Murarz lub cieśla, po ukończeniu szkoły majstrów, po

odbyciu odpowiedniego praktycznego zatrudnienia oraz po złożeniu przepisanej ustawy egzaminu, może aż do wejścia w życie niniejszej ustawy wnieść wniosek o zezwolenie na wykonywanie przemysłu murarskiego lub ciesielskiego. Okólnik z dnia 18 czerwca 1934 r. (Nr P. H. 46) Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego — Wydziału Przemysłu i Handlu, wydany po wejściu w życie nowego prawa przemysłowego, wyjaśnia, że zakres uprawnień przemysłu murarskiego i ciesielskiego w cieszyńskiej części województwa śląskiego ustalają postanowienia austriackiej ustawy z dnia 26 grudnia 1893 r. (Dz. U. P. 193), podczas gdy w innych województwach miarodajne są przepisy art. 358 do 371 nowego prawa budowlanego. Dalej wyjaśnia ten sam okólnik, że dla uzyskania zezwolenia na prowadzenie przemysłu ciesielskiego i murarskiego, w miejsce wymaganej koncesji dla wykonujących te zawody, potrzebne jest wydanie karty rzemieślniczej. Z tego wynika, że uprawnienia majstrów murarskich i ciesielskich określają nie tylko art. 333 i 334 prawa budowlanego, ale też i §§ 3 — 5 austr. prawa przemysłowego, do dziś dnia obowiązującego. W myśl okólnika Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego z dnia 21 kwietnia 1936 r. (Nr P. H. 1/78), absolwenci szkół majstrów budowlanych, państwowych lub przez państwo uznanych, posiadający dyplomy majstrów budowlanych uzyskanych przed wejściem w życie ustawy z dnia 10 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 40, poz. 350), t. j. przed dniem 16 sierpnia 1934 r., winni uzyskać karty rzemieślnicze na murarstwo i ciesielstwo bez poprzedniego składania egzaminów przed komisjami powołanymi przez Izby Rzemieślnicze. To też wszyscy majstrzy budowlani uzyskali, po zwolnieniu ich z egzaminu, osobną decyzją wojewody, karty rzemieślnicze. Majstrzy ci kierowali zatem dotąd robotami budowlanymi i sporządzali plany robót budowlanych w zakresie art. 333 i 334 prawa budowlanego do końca roku 1937, kiedy pojawiła się inna interpretacja obowiązujących w tej mierze przepisów. W myśl tej interpretacji majstrowie mieli zostać pozbawieni prawa kierowania robotami budowlanymi i sporządzania planów tych robót. Komisja zajęła stanowisko pośrednie i zgodziła się na uzupełnienie art. 370 przepisem, na mocy którego Wojewoda Śląski będzie miał prawo aż do końca roku 1940 wydawać uprawnienia, określone w art. 364, z mocą obowiązującą na obszarze województwa śląskiego, absolwentom szkół majstrów budowlanych, posiadających 6-letnią praktykę w cieszyńskiej części województwa śląskiego, po złożeniu egzaminu przewidzianego w art. 364 ust. 1 punkt 2 rozporządzenia. W myśl instrukcji Ministra Robót Publicznych z dnia 21 lipca 1933 r. w sprawie przeprowadzania egzaminów, egzaminy odbywały się aż do dnia 5 marca 1938 r. Na mocy przepisu nowej ustawy śląskiej egzaminy zostaną utrzymane na obszarze województwa śląskiego aż do końca roku 1940.

Na obszarze województwa poznańskiego i pomorskiego przepisy zawarte w art. 358 — 371 wchodzi w życie z dniem 5 marca 1938 r. Aż do tego czasu obowiązują w sprawie kierowania robotami budowlanymi i sporządzanie planów robót budowlanych dotychczasowe przepisy niemieckie, a osoby, które na tym obszarze miały prawo kierowania tymi robotami, zachowują to prawo na mocy art. 418 punkt, b) do 5 marca 1938 r. Po 5 marca 1938 r. wchodzi w życie

art. 370 i 371 rozporządzenia Prezydenta R. P. Odnosnie do górnośląskiej części województwa komisja zagwarantowała dotychczasowym budowniczym następujące uprawnienia. Wszyscy budowniczowie, którzy co najmniej 3 lata przed wejściem w życie niniejszej ustawy kierowali samodzielnie robotami budowlanymi i sporządzali plany robót budowlanych na obszarze górnośląskiej części województwa, a którzy skończyli wyższą lub niższą szkołę fachową, zatrzymują swe uprawnienia stosownie do wykształcenia nadal, muszą się jednak zarejestrować w Urzędzie Wojewódzkim Śląskim w przeciągu 1 roku od wejścia w życie ustawy. Jeżeli zaś budowniczcy, po ukończeniu wykształcenia, co najmniej przez 12 lat przed wejściem w życie niniejszej ustawy, z tego co najmniej 6 lat na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego, wykonywał prace budowlane, to przysługują mu nadal te uprawnienia, bez żadnych ograniczeń, a więc także i uprawnienia z art. 358. Osoby, które nie mogą wykazać się przepisany wykształceniem, a które co najmniej przez 12 lat przed wejściem w życie niniejszej ustawy kierowały robotami budowlanymi i sporządzały plany robót budowlanych, z tego co najmniej przez 6 lat na obszarze górnośląskiej części województwa, Wojewoda Śląski może w ciągu 1 roku od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, po wysłuchaniu opinii związku zawodowego, przyznać uprawnienia z art. 364 i nadać tytuł budowniczego. W ten sposób komisja zagwarantowała śląskim budowniczym ich prawa nabyte.

Poza tymi zasadniczymi zmianami komisja wprowadziła jeszcze szereg dalszych zmian do rozporządzenia o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli.

Ponieważ na obszarze województwa śląskiego istnieje cały szereg gmin wiejskich o charakterze miejskim, przeto zrównano te gminy w sprawach polskiej budowlanej z miastami, nie wydzielonymi z powiatowych związków samorządowych, o ile one posiadają należytą obsługę techniczną — mianowicie w art. 21, 27, 29, 57, 98, 150, 156, 356 i 398 b.

Według art. 70 ogólnopolskiej ustawy nie podlegają scaleniu grunty zawierające bogactwa mineralne, jak źródła mineralne, pokłady minerałów, grunty objęte nadaniami górniczymi, gdy rozpoczęto na nich roboty górnicze. Gdyby powyższe przepisy wprowadzono na obszar województwa śląskiego, które prawie że całe jest zajęte nadaniami górniczymi i zawiera bogactwa mineralne, nie byłoby mowy o możliwości scalania działek budowlanych. Wobec tego Komisja nie przejęła tych przepisów na obszar województwa śląskiego, jako też i przepisów art. 72, według którego grunty objęte nadaniami górniczymi mogą być poddane scaleniu jedynie za zgodą właścicieli uprawnień górniczych. Z uwagi na to ograniczenie należało rozszerzyć uprawnienia przed-

siębiorstw górniczych przy sporządzaniu planów zabudowania, co uskuteczniło przez poprawki do art. 23 i 27, według których do komisji regionalnych planów zabudowania, względnie wspólnych planów zabudowania będą dopuszczeni także delegaci przemysłu górniczego. W ten sposób zainteresowany przemysł będzie miał możność strzeżenia swych uprawnień.

Według art. 46 zabronionym jest, od daty zatwierdzenia albo uprawnomocnienia się planu zabudowania, wnoszenie nowych budynków, jak również powiększanie i gruntowna przebudowa istniejących budynków na obszarze przeznaczonym na główne arterie komunikacyjne, na place publiczne, skwery, parki, ogrody, place sportowe i inne podobne urządzenia, przeznaczone do użytku publicznego, oraz na obszarze między linią regulacyjną oraz frontową linią zabudowania, tudzież poza liniami zabudowania. Osoby, które ponoszą rzeczywiste szkody wskutek zakazu budowy, wydane na podstawie powyższych przepisów, mają prawo żądać odszkodowania od gminy w myśl art. 47. W myśl uchwalonej poprawki odszkodowanie płaci ta władza, w interesie której zakaz budowy został zarządzony. Gmina zatem ponosić będzie tylko wtenczas koszty odszkodowania, jeżeli zakaz został w jej interesie zarządzony.

W komisji poruszono sprawę budowy kiosków, które tak często szpecą nasze miasta i uzdrowiska. Ażeby temu zapobiec, uskuteczniło poprawkę do art. 264, w którym zakazano budowy podrzędnych budynków, jak kiosków, szop lub budynków gospodarczych, na przestrzeni między budynkami frontowymi a drogą.

Do miast, w których do sporządzania projektów robót budowlanych są dopuszczeni jedynie architekci, zaliczono w art. 364 Katowice, Chorzów, Bielsko i Cieszyn; Cieszyn ze względu na jego dotychczasową architektoniczną budowę oraz na ważność tej placówki jako miasta kresowego.

Poza powyższymi uzupełnieniami i zmianami wprowadzono jeszcze kilka odchyleń od pierwotnych przepisów, nie mających zasadniczego znaczenia.

Co się tyczy terminu wejścia w życie ustawy, ustalono, że ustawa wejdzie w życie po upływie 3 miesięcy od jej ogłoszenia. Ponieważ ustawa z uwagi na powyższy przepis wejdzie w życie w okresie, w którym sezon budowlany rozwijać się będzie w całej pełni, przeto okazała się konieczność uzupełnienia ustawy przez przepis tej treści, że we wszystkich sprawach, co do których wdrożono postępowanie przed wejściem w życie niniejszej ustawy, należy stosować przepisy dotychczas obowiązujące — aż do 31 grudnia 1938 r., co jednak nie dotyczy przepisów objętych art. od 1 do 171 włącznie.

Pożyczka amerykańska

W roku 1928 udzielił Skarb Śląski gminom pożyczki na przeszło 34 miln. zł. Pożyczka ta zaciągnięta w St. Zjedn. w dolarach zwana pożyczką amerykańską wzięła bardzo pomyślny obrót dla Skarbu Śląskiego. Z jednej strony obniżenie kursu dolara skombinowane z niższym kursem naszych obligacji dało Skarbowi

Śląskiemu znaczną ulgę, z drugiej strony dokonała się w ostatnim roku konwersja tych obligacji pożyczek, które znalazły się w kraju na obligacje $4\frac{1}{2}\%$ pożyczki wewnętrznej.

Według zestawienia z roku 1937 pożyczka amerykańska została zużyta przez gminy na następujące cele:

Wyszczególnienie	M i a s t a		Gminy wiejskie	R a z e m	%
	wydzielone	niewydzielone			
Budowę i remont szkół	3 341 100	350 000	1 196 600	4 887 700	15,1
Budowę i remont ulic, dróg i mostów	441 300	355 700	2 206 500	3 003 500	9,3
Urządzenie wodociągów i kanalizacyj	5 881 500	1 686 500	1 685 600	9 253 600	28,6
Budowę gmachów urzędowych	446 300	50 000	918 200	1 414 500	4,4
„ „ mieszkalnych	200 000	448 200	912 900	1 561 100	4,8
„ „ społecznych	—	—	760 000	760 000	2,3
Budowę rzeźni, targowisk, hal targowych, cegielni	2 627 000	2 355 000	1 190 500	6 172 500	19,1
Budowę szpitali, sanatoriów, przytułków i t. p. .	2 489 900	34 500	215 000	2 739 400	8,5
Elektryfikację	—	595 800	489 300	1 085 100	3,4
Kupno gruntów i inne cele	500 000	54 300	269 400	823 700	2,5
Kwoty niewyczerpane	622 900	—	28 000	650 900	2,0
O g ó ł e m	16 550 000	5 930 000	9 872 000	32 352 000	100

Od dłuższego czasu zjawiają się głosy za przyznaniem gminom stosunkowych ulg w spłacie tych pożyczek, gdyż spłata pożyczki amerykańskiej jest dla gmin bardzo uciążliwa. Jak z powyższej tabeli wynika przeszło 33% pożyczki przeznaczyły gminy na budowę i remont szkół, ulic, dróg, mostów, szpitali, sanatoriów i przytułków, przeszło 12% na budowę gmachów urzędowych i społecznych, kupno gruntów i elektryfikację, a więc przeszło 45% przeznaczono na inwestycje i cele nierentowne.

Przeznacznie reszty pożyczki na urządzenie wodociągów i kanalizację, budowę gmachów mieszkalnych, rzeźni, targowisk, hal targowych i cegielń, a więc na urządzenia komunalne, które zgodnie z ustawą o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych „mają być w ten sposób administrowane, ażeby dochody z nich uzyskane pokrywały co najmniej koszty eksploatacji łącznie z oprocentowaniem i amortyzacją kapitału zakładowego” — nie jest również rentowne. Wysokie bowiem oprocentowanie kapitału zakładowego przy stosowaniu zasad, wynikających z akcji deflacyjnej Rządu, zmierzającej do obniżenia względnie utrzymania niskich cen za świadczenia, wykonywane przez urządzenia komunalne, sprawia, że administracja tych urządzeń jest deficytowa. Gminy więc dopłacają do tych urządzeń komunalnych z budżetów administracyjnych.

Udzielenie pożyczki amerykańskiej w czasie dobrej koniunktury nieraz bez koniecznej potrzeby i to w stosunkowo znacznej wysokości i jej wysokie oprocentowanie sprawiają, że pożyczka ta jest dla gmin najuciążliwsza w spłacie. Niezastosowanie zaś ulg w stosunku do tej pożyczki w postępowaniu oddłużeniowym sprawiło, że gminy, które ją posiadają, obsługując spłatę w normalnych terminach (kwiecień, październik), przeznaczają na obsługę pożyczki amerykańskiej z reguły 60 i więcej procent obsługi wszystkich długów gminnych.

To też od dawna podnoszono uciążliwy charakter pożyczki amerykańskiej zarówno w Sejmie Śląskim, przy każdorazowych obradach Związku Gmin jak i indywidualnie przez poszczególne gminy. Czynniki miarodajne, z reguły uwzględniające każdy słuszny postulat, nad tą sprawą nie chcą dyskutować. Widocznie ważne inne względy dyktują mi takie postępowanie. Gminy podnoszą jednak bardzo ważne argumenty i słuszne fakty, dotyczące ich tak bezpośrednio, że nie należy nadal przechodzić nad tą sprawą do porządku dziennego.

Rozpoczyna się sezon budowlany. Wielka ilość bezrobotnych i brak funduszy na ich zatrudnienie zmusza gminy do podejmowania robót publicznych w poszczególnych ośrodkach. Gminy posiadające pożyczkę amerykańską, muszą jednak u progu tego sezonu tj.

w kwietniu płacić połowę obsługi za rok 1938/39 i zrezygnować z wszelkich inwestycji. Doraźne obniżenie wysokich odsetek z 7% do 5% od zaległości w spłacie pożyczki, wykazanej w dniu 1 kwietnia 1938 — niezależnie od ulg w spłacie i obniżki oprocentowania, projektowanych w związku z konwersją tej pożyczki — przyniosłoby gminom znaczną ulgę. Niestety uwzględnienia i tego postulatu nie doczekały się gminy.

Pro futuro należy podnieść jednomyślną uchwałę zarządu Związku Gmin z dnia 3. III. 1938 r., wypowiadającą się za zastosowaniem ulg w obniżce oprocentowania (do 3%) i kapitału przez konwersję w stosunku do wszystkich gmin generalnie a nie indywidualnie zależnie od stanu finansowego gminy. Niezastosowanie ulg generalnie dotyka te gminy, które w wielkim zrozumieniu twardej konieczności z ołówkiem w ręku nie dopuściły do niedoborów budżetowych, obniżając wydatki do nieproporcjonalnie niskich sum w stosunku do koniecznych potrzeb. Nie należałoby więc stosować ulg wyłącznie według kryteriów sytuacji finansowej gminy, bo to stwarza poczucie kary za wyrozumiałość gospodarce. Kwestia dzisiejszej równowagi budżetowej nie może przesądzać kwestii zastosowania ulgi w stosunku

do jakiejś gminy, gdyż osiągnięcie tej równowagi budżetowej zostało w wielu przypadkach okupione tak bolesnymi ofiarami, że na dłuższą metę nie dadzą się one utrzymać i stawiają pod znakiem zapytania celowość istnienia gminy w tej postaci. Dzisiejsze zrównoważone budżety są równie chore jak i te, które zamyka się niedoborami. Nie mogą one świadczyć przeciw danej gminie. Jeśli przyjmiemy, że podstawą zastosowania zapowiedzianej ulgi indywidualnej będzie budżet, to nie może to być bez zastrzeżeń budżet dzisiejszy. Powinien to być raczej budżet teoretyczny, zawierający to wszystko, co dana gmina w wykonaniu swych istotnych zadań musiałaby zrobić a zrezygnowała z tego pod naporem konieczności. Chcąc zastosować ulgi według zasad słuszności nie można jedynie ograniczyć się do zbadania zamknięć rachunkowych i inwentarzy, lecz trzeba dotrzeć do tych zobowiązań, jakie naprawdę w żadnych inwentarzach nie są ujawnione, tym nie mniej jednak są równie ważne, może nawet ważniejsze od wystawionych weksli i skryptów dłużnych. Są to zobowiązania jakie z tytułu pobieranych świadczeń samorząd zaciąga wobec swej ludności i jej palących potrzeb.

emha.

Świadczenia mieszkaniowe gmin na rzecz nauczycieli

Nauczyciele publicznych szkół powszechnych są urzędnikami państwowymi, uposażenie ich zatem powinno w całości obciążać Skarb Państwa. Ta zupełnie zrozumiała zasada nie jest jednak w pełni honorowana. Dodatki mieszkaniowe, wypłacane z wyjątkiem Śląska przez gminy, nie weszły do podstawy obliczenia i dostosowania poborów nauczycieli publicznych szkół powszechnych do nowych norm uposażeniowych, w konsekwencji, ponieważ ta właśnie okoliczność miała charakter decydujący, gminy obowiązane są nadal dostarczać nauczycielom mieszkań, względnie, co wyrodziło się w regułę, wypłacać im dodatek mieszkaniowy w gotówce.

W ten sposób znaleźli się na Śląsku w gorszej sytuacji od swych kolegów z pozostałych dzielnic i stąd powstał silny nacisk w kierunku przyznania im podobnych świadczeń. Postulat ten został zrealizowany w ustawie z dn. 25. I. 1938 r. o mieszkaniach dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych (Dz. U. Śl. Nr 2, poz. 3) oraz w rozporządzeniu wykonawczym z dn. 24. II. 1938 r. (Dz. U. Śl. Nr 3, poz. 5).

Przed omówieniem powołanych przepisów, należałoby przedstawić obecny stan istniejący w tej dziedzinie na obszarze Państwa poza Śląskiem na tle przepisów prawnych, orzecznictwa i praktyki, zaznaczając, iż literatura w tej sprawie jest już dość bogata.

Sprawa partycypowania Skarbu Państwa i gmin w szkolnych świadczeniach osobowych przechodziła różne koleje. Art. 11 ustawy z dn. 17. II. 1922 r. o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych (Dz. U. Nr. 18, poz. 143) odsyłał sprawę udziału Skarbu Państwa i gmin w pokrywaniu świadczeń osobowych do osobnych ustaw.

Na mocy art. 8 ustawy z dn. 27. V. 1919 r. (Dz. Pr. P. P. Nr 44, poz. 311) wszyscy kierownicy publicznych szkół powszechnych otrzymywali od gminy względnie z miejscowego funduszu szkolnego bezpłatne mieszkanie lub w jego braku równoważnik pieniężny, reszta zaś nauczycieli, otrzymywała bezpłatne mieszkanie lub równoważnik pieniężny od Państwa. Przepis powyższy został z dniem 1 lipca 1920 r. uchylony na mocy ustawy z dn. 13. VII. 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr 65, poz. 434), w myśl której gminy obowiązane były dostarczać bezpłatnie nauczycielom opał i określoną ilość gruntu do użytkowania, wartość zaś mieszkania dostarczonego przez Państwo w naturze potrącana była z uposażenia. Ustawa uposażeniowa z dn. 9. X. 1923 r. (Dz. U. R. P. — Nr 116, poz. 924) utrzymała jedynie obowiązek gmin do dostarczania nauczycielom w miarę możliwości gruntu ornego. Przepisy wreszcie rozporządzenia z dn. 28. X. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663) nie inkorporowały nawet ostatnio podanego obowiązku, stanowiąc, iż

wydatki spowodowane uposażeniem nauczycieli publicznych szkół powszechnych ponosi Skarb Państwa.

Obowiązek dostarczania mieszkań nauczycielom publicznych szkół powszechnych ciążył na gminach na mocy art. 1 ustawy z dn. 17. II. 1922 r. o budowie publicznych szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 144). Toczący się na tle tego przepisu spór o to, czy obowiązek ten ma charakter odpłatny, czy też bezpłatny, zakończony został w 1928 r. wyrokami Sądu Najwyższego i Najwyższego Trybunału Administracyjnego, które zgodnie orzekły, iż według obowiązujących ustaw obowiązek dostarczania przez gminy mieszkań nauczycielom publicznych szkół powszechnych nie jest bezpłatny.

Stanowisko, zajęte przez obydwie najwyższe instancje sądowe, spowodowały, iż wydane zostało w dn. 3. XII. 1930 r. rozporządzenie nowelizujące art. 11 ustawy o zakładaniu szkół (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 662) w tym kierunku, iż gminy obowiązane były dostarczać wszystkim nauczycielom publicznych szkół powszechnych bezpłatnych mieszkań w naturze, względnie wypłacać im dodatek mieszkaniowy w gotówce (równoważnik pieniężny). Przepisy powyższe weszły w życie z dniem 1 kwietnia 1931 r.

Wobec wejścia w życie w dn. 1. II. 1934 r. nowych przepisów uposażeniowych dla funkcjonariuszów państwowych podnoszona była kwestia, czy istnieje nadal podstawa prawna omawianego obowiązku gmin.

Zgodnie z art. 27 rozporządzenia z dn. 28. X. 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 663) z dniem 1 lutego 1934 r. uchylona została ustawa uposażeniowa z dn. 9. X. 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr 116, poz. 924) wraz ze wszystkimi późniejszymi zmianami, oraz wszelkie inne przepisy w sprawach, unormowanych w tym rozporządzeniu, to znaczy w szczególności, zgodnie z art. 1 i in., dotyczące uposażenia nauczycieli publicznych szkół powszechnych, którego dodatek mieszkaniowy był częścią składową, zwłaszcza, że zgodnie z art. 13 omawianego rozporządzenia — do tych spraw należy również kwestia mieszkań służbowych.

Postanowienie zatem art. 27, zawierając wyraźną klauzulę derogacyjną, uchyliło m. in. rozporządzenie z dn. 3. XII. 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 662), nakładające na gminy obowiązek bezpłatnego dostarczania mieszkań nauczycielom publicznych szkół powszechnych, względnie wypłacania im dodatków na mieszkanie.

Gdyby bowiem prawodawca chciał, aby rozporządzenie z dnia 3. XII. 1930 r. obowiązywało nadal, byłby to wyraźnie zaznaczył, jak to np. miało miejsce w stosunku do sprawy mieszkań funkcjonariuszów państwowych, zatrudnionych w administracji wojskowej. Art. 13 powołanego rozporządzenia w ust. (2) postana-

wia mianowicie, że sprawę mieszkań tych funkcjonariuszów normuje ustawa z dn. 15. VII. 1925 r. o zakwaterowaniu wojska w czasie pokoju (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 681) wraz z późniejszymi zmianami, oraz rozporządzenia na jej podstawie wydane.

Ewentualnie zaś wysunięty zarzut, że rozporządzenie z 1933 r. reguluje jedynie sprawę uposażenia, wypłacanego funkcjonariuszom państwowym ze Skarbu Państwa, nie reguluje natomiast sprawy uposażeń, czy dodatków, wypłacanych z innych źródeł i na podstawie innych tytułów, nie mógłby się ostać. Art. 44 ustawy uposażeniowej z 1923 r. nakładał mianowicie na gminy obowiązek bezpłatnego dostarczania kierownikom i samodzielnym nauczycielom publicznych jednoklasowych szkół powszechnych, możliwie dwóch morg gruntu. Ponieważ zaś ustawa uposażeniowa z 1923 r. przestała w całości obowiązywać z dniem 1 lutego 1934 r., jasne jest, że przestał również obowiązywać jej art. 44, wobec czego na gminach nie ciąży już obowiązek dostarczania gruntu. Nowe zatem przepisy uposażeniowe, uchylając art. 44 dawnej ustawy, tym samym regulowały sprawę świadczeń dla nauczycieli dostarczanych nie przez Skarb Państwa, lecz przez inne osoby prawa publicznego, w tym wypadku gminy.

Gdyby jednakże wbrew poprzedzającym wywodom stanąć na stanowisku, że rozporządzenie z 1933 r. nie uchyliło rozporządzenia z 1930 r. w przedmiocie dostarczania nauczycielom mieszkań, powstanie nie do rozwiązania kwestia wypłacania nauczycielom dodatku za mieszkanie, chociażby z tego względu, że nie jest znana ani zasada, ani też wysokość tego dodatku.

Wysokość tych dodatków uzależniona była od miejscowości, stopnia plac i stanu rodzinnego, które to kryteria z dniem 1 lutego 1934 r. już nie obowiązują, a zatem nie jest w ogóle znana wysokość, ani zasady wypłacania dodatku gotówkowego na mieszkanie.

Brak jest podstawy do twierdzenia, że dodatki mieszkaniowe mają być nauczycielom wypłacane w wysokości, pobieranej dotychczas w indywidualnych wypadkach, bez względu na grupę uposażenia, do której nauczyciele, jako funkcjonariusze państwowi zostali w myśl przepisów z 1933 r. zaliczeni. Poza tym następują zmiany w stanie poszczególnych nauczycieli oraz zmiany wywołane przenoszeniem do nowych grup uposażeniowych (awansowaniem nauczycieli), wreszcie przyjmowanie nowych nauczycieli, i wtedy zupełnie już nie wiadoma jest wysokość dodatku na mieszkanie.

Tego rodzaju zresztą postanowienie, ustalające wysokość dodatków, względnie pozostawiające tę kwestię do rozporządzenia wykonawczego, musiałoby być wyraźnie w rozporządzeniu umieszczone.

Gdyby zaś ustawodawca chciał, aby w celu wypłacania przez gminę nauczycielom publicznych szkół powszechnych dodatku na mieszkanie, zachowana była

moc ustawy z 1923 r. oraz rozporządzeń i zarządzeń na jej podstawie wydanych, byłby to wyraźnie zastrzeżenie tak, jak to zostało uczynione w stosunku do uposażenia członków zarządu i pracowników związków samorządowych.

Zgodnie mianowicie z art. 27 rozporządzenia z dn. 28. X. 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 664) oraz art. 1 rozporządzenia z dn. 28. X. 1933 r. o uposażeniu członków zarządu i pracowników związków samorządowych (Dz. U. Nr 86, poz. 667) postanowienia ustawy uposażeniowej z 1923 r. zachowują moc obowiązującą w takim zakresie, w jakim ustawa ta stosuje się do członków zarządu i pracowników związków samorządowych.

Dotychczasowe zatem przepisy nie mogą być stosowane przy obliczaniu wysokości i poszukiwaniu zasad wypłacania dodatku mieszkaniowego dla nauczycieli publicznych szkół powszechnych. Gdyby więc uznać, że przepisy z 1933 r. nie uchyliły rozporządzenia z 1930 roku, to w każdym razie trzeba stwierdzić, że to ostatnie rozporządzenie jest w ogóle niewykonalne.

Stanowiska tego nie uznał jednak Najwyższy Trybunał Administracyjny, stwierdzając w swych wyrokach L. rej. 9343/34 oraz z dn. 25. I. 1938 r. L. rej. 6808/35, iż obowiązek dostarczania mieszkań nauczycielom względnie wypłacania im dodatku na mieszkanie wynika z rozporządzenia z dn. 3. XII. 1930 r., które nie zostało uchylone przez żaden akt ustawodawczy.

Należy nadmienić, że pierwszy z tych wyroków wydany został w wyniku skargi na decyzję władzy nadzorczej w sprawie wstawienia do budżetu gminy odnośnej sumy na dodatek mieszkaniowy dla nauczycieli, drugi zaś w wyniku zaskarżenia decyzji władzy szkolnej, która zajęła wpływy miejskie w kasach skarbowych celem wypłacenia dodatku nauczycieli. Rozprawa odbyła się w dn. 28 września 1937 r., a Trybunał trzykrotnie odraczał ogłoszenie wyroku.

Stanowisko Rządu w tej sprawie nie było zupełnie mocne, w piśmie mianowicie z dn. 15. I. 1934 r. Nr B. P. 19800/33 Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zaznaczyło, iż są w toku prace nad ustaleniem nowego miernika dla świadczeń na rzecz nauczycieli, wymaga to jednak zmiany rozporządzenia z dn. 3. XII. 1930 r., co może się przeciągnąć na kilka miesięcy.

Temu stanowisku dano też wyraz w rządowym projekcie noweli z dn. 28. XII. 1936 r. (druk sejmowy Nr 290).

Drugi zarzut, wysuwany w postępowaniu administracyjnym, miał na celu taką interpretację, która ograniczała obowiązek zgodnie z niewątpliwą intencją ustawodawcy.

Z brzemienia przytoczonych postanowień wynika niewątpliwie, że zasadniczym obowiązkiem gminy jest obowiązek dostarczenia nauczycielowi publicznej szkoły powszechnej mieszkania w naturze, obowiązek natomiast wypłacania nauczycielowi publicznej szkoły powszechnej pieniężnego dodatku mieszkaniowego posiada charakter subsydiarny, nakładany na gminę wtedy tylko, gdy zasadniczego obowiązku gmina nie może spełnić.

Z powyższego wynika w konsekwencji, że aby można było zażądać od gminy wypłacania dodatku mieszkaniowego w gotówce, a następnie potrącać zalegające sumy z należności gminy z tytułu dodatków względnie udziału w podatkach i opłatach państwowych w kasach skarbowych, nauczyciel powinien uprzednio zażądać od gminy mieszkania, następnie zaofiarowanego mu ewentualnie mieszkania nie przyjąć, względnie gmina powinna oświadczyć, że mieszkania w naturze dostarczyć nie może, lub na skierowane przez władze szkolne wezwanie mieszkania takiego w odpowiednim terminie nie dostarczy.

Nieodzownym warunkiem do korzystania z prawa do otrzymywania mieszkania w naturze, przez nauczyciela szkoły powszechnej jest rzeczywiście pełnienie obowiązków służbowych w danej gminie, niezrozumiałym byłoby bowiem, gdyby mieszkanie przyznawane było nieobecnemu. A ponieważ obowiązek wypłacania nauczycielom dodatków mieszkaniowych ma charakter subsydiarny, w konsekwencji nie można wypłacać nauczycielowi niepracującemu rzeczywiście w danej gminie dodatku mieszkaniowego.

W konsekwencji z chwilą wyjazdu nauczyciela z jakiegokolwiek powodu — dłuższego urlopu dla celu poratowania zdrowia lub in., odkomenderowania na kurs do pełnienia innych obowiązków i t. p. — jednym słowem z chwilą przeniesienia nauczyciela swego zamieszkania oraz z chwilą niepełnienia obowiązków nauczyciela na gminie nie może ciążyć oczywiście zasadniczy obowiązek dostarczenia mieszkania w naturze, a zatem i wypłacania dodatku mieszkaniowego w gotówce.

I tego zarzutu nie uznał Trybunał za słuszny, stwierdzając w wyrokach L. rej. 7033/31 i w powyższym L. rej. 6808/35, iż na uprawnienie funkcjonariusza do pobierania dodatku mieszkaniowego, a więc i na obowiązek Skarbu Państwa uiszczenia tego świadczenia, nie ma wpływu czasowe niepełnienie przez funkcjonariusza obowiązków służbowych, związanych ze stanowiskiem służbowym, na które został zamianowany.

W konsekwencji tego wyroku nauczyciele, którzy pozostają na etacie odnośnej szkoły powszechnej, lecz którzy w wyniku odkomenderowania do pracy społecznej lub urlopowania dla celów naukowych i kształcenia w gminie nie pracują i w ogóle się do niej nie zgłosili, mają prawo do otrzymywania dodatków mieszkaniowych.

Trzeci zarzut dotyczy świadczeń dla nauczycielek mężatek, których mężowie są np. nauczycielami, bądź mają mieszkanie służbowe z innych tytułów.

Z tych samych motywów, jakimi uzasadniono omówiony poprzednio zarzut, gminy uważały, iż w wypadku dostarczenia nauczycielowi mieszkania lub wypłacenia mu dodatku w wymiarze dla rodzinnych, odpada obowiązek do wypłacania nauczycielce, będącej żoną tego nauczyciela i żyjącej we wspólności małżeńskiej.

N. T. A. jednak z wyroku z dn. 29. XI. 1935 r. L. rej. 11184/34 orzekł, iż fakt korzystania przez męża z mieszkania dostarczonego przez gminę, względnie pobierania dodatku mieszkaniowego nie pozbawia żony, będącej nauczycielką szkoły powszechnej, prawa do otrzymywania dodatku mieszkaniowego.

Czwarty wreszcie zarzut dotyczy wysokości dodatku mieszkaniowego.

Zgodnie mianowicie z art. 1 ustawy z dn. 12. VI. 1934 r. w sprawie częściowej zmiany ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (Dz. U. Nr 52, poz. 525) Rada Ministrów władna była do dnia 31 grudnia 1924 r. przyznać funkcjonariuszom państwowym i wojskowym za wodowym specjalny dodatek na mieszkanie.

W wykonaniu powyższego postanowienia Rada Ministrów rozporządzeniem z dn. 30. VII. 1924 r. w sprawie dodatku na mieszkanie (Dz. U. R. P. Nr 69, poz. 673) określiła stawki dodatku, uzależniając je od grupy uposażenia, miejsca urzędowania oraz stosunków rodzinnych.

Moc powołanej ustawy z 1924 r. przedłużona została zgodnie z ustawą z dn. 22. VII. 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr 83, poz. 566) do dnia 31 grudnia 1925 r.

Na mocy wreszcie art. 1 ustawy z dn. 22. XII. 1925 roku o środkach zapewnienia równowagi budżetowej (Dz. U. R. P. Nr 129, poz. 918) wszelkie świadczenia Skarbu Państwa wynikające m. in. z ustawy z dn. 9. X. 1923 r. miały być obliczane według zasad obowiązujących w dniu 1 grudnia 1925 r.

W myśl powyższego dodatek mieszkaniowy, określony w rozporządzeniu z dn. 30. VII. 1924 r., stabilizowany został na wysokości, ustalonej w dn. 1. XII. 1925 r.

Dodatki zatem powinny być wypłacane w wysokości, wskazanej w załączniku do rozporządzenia z dn. 30. VII. 1924 r. W praktyce wypłaca się nauczycielom dodatek znacznie wyższy, wynikający z okólników ministerialnych.

(C. d. n.)

St. Rudziński.

Przegląd ustaw, rozporządzeń, zarządzeń, okólników, wyjaśnień władz itp.

Doręczanie pism urzędowych.

Ustawą z dnia 11. I. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 16) zarządza się, że z dniem 1. IV. 1938 r. pisma urzędowe doręczają władze oraz instytucje prawa publicznego wyłącznie tylko przez pocztę lub przez swych funkcjonariuszów. **Gminy są obowiązane do doręczania pism urzędowych jedynie w przypadkach przez akt ustawodawczy wyraźnie określonych oraz pism, adresowanych do miejscowości, w których nie ma zorganizowanej pocztowej służby doręczeń.**

W szczególności zaś doręczanie wszelkich pism władz skarbowych uskutecznia się tylko przez pocztę lub przez organa władz skarbowych, a za pośrednictwem władz gminnych tylko w przypadkach, gdy pisma władz skarbowych adresowane są do miejscowości, w których nie ma zorganizowanej pocztowej służby doręczeń. Za doręczanie pism władz skarbowych za pośrednictwem władz gminnych przysznaje się miejskim i wiejskim gminom wynagrodzenie w wysokości 6 groszy od każdego pisma.

* * *

W związku z wejściem w życie z dniem 1. IV. 1938 r. ustawy z dnia 11. I. 1938 r. o doręczaniu pism urzędowych przez gminy (Dz. U. R. P. Nr 3 poz. 16), Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 26. II. 1938 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 5 poz. 164) zarządza, co następuje: 1) Z dniem 1. IV. 1938 r. wszelkie pisma władz skarbowych winny być doręczane przez pocztę. 2) Pisma adresowane do miejscowości, w których nie ma zorganizowanej pocztowej służby doręczeń,

władze skarbowe doręczają za pośrednictwem gmin. 3) W miejscowościach, w których istnieje już lub będzie zorganizowana pocztowa służba doręczeń, doręczanie pism za pośrednictwem gmin nie może mieć miejsca. 4) Za doręczanie pism przez pocztę należy uiszczać opłaty w myśl ordynacji pocztowej. 5) Za doręczanie pism przez gminy należy wypłacać gminom wynagrodzenie w wysokości 6 groszy od każdego pisma.

Izby Skarbowe wydadzą ze swej strony odpowiednie zarządzenia, aby z dniem 1. IV. 1938 r. wszelkie pisma władz skarbowych doręczane były przez pocztę.

Urzędy Skarbowe, które doręczać będą pisma za pośrednictwem gmin, w miejscowościach w których nie ma zorganizowanej pocztowej służby doręczeń, obowiązane są do prowadzenia ścisłej ewidencji pism wysłanych i doręczonych przez gminy. Rachunki zarządów gmin za doręczanie pism, przed opłaceniem winny być przez Urząd Skarbowy sprowadzone i z ewidencją Urzędu uzołniane.

Opłaty pocztowe za przesyłki urzędowe urzędów stanu cywilnego.

W związku z memoriałem Związku Gmin Województwa Śląskiego w sprawie przyznania urzędom stanu cywilnego na obszarze województw zachodnich prawa do korzystania ze znaczków urzędowych do opłacania korespondencji urzędowej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych pismem z dnia 18. III. 1938 Nr 63. 48/36 komunikuje, iż sprawa ta

dotychczas nie została rozstrzygnięta, ponieważ w między czasie wyłoniła się zasadnicza kwestia co do sposobu opłacania korespondencji urzędowej.

Pomiędzy Ministerstwami: Pocht i Telegrafów, Skarbu i Spraw Wewnętrznych jak również innymi resortami administracji państwowej, trwa dotychczas wymiana projektów najprostszego i najpraktyczniejszego sposobu opłacania korespondencji urzędowej.

W bliskim czasie oczekiwane jest uzgodnienie tych projektów i być może zasadnicze unormowanie sprawy opłacania korespondencji urzędowej na odmiennych od dotychczasowych zasadach.

Z powyższych względów Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nie uważa za wskazane występowanie w obecnym momencie o wciągnięcie urzędów stanu cywilnego do spisu władz i urzędów uprawnionych do opłacania znaczkami urzędowymi ich korespondencji.

Oprocentowanie pożyczek hipotecznych, zaciągniętych w Z. U. S.

Na memoriał z dnia 19. XII. 37 Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie przesłał następującą odpowiedź:

„Załatwiając pismo Panów w sprawie interpretacji postanowień art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24. XI. 1934 r. o poprawie gospodarki i finansów związków samorządowych (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 846) Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadamia, że nie może podzielić zapatrywania prawnego Panów z następujących powodów:

Dla celów oddłużenia związków samorządowych rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24. X. 1934 roku przewidziało dwojaki rodzaj normy prawnej: normy powszechne, obowiązujące generalnie w stosunku do wszystkich związków samorządowych oraz postępowanie oddłużeniowe, mające na celu oddłużenie każdego samorządu indywidualnie w takich rozmiarach i w takich granicach, jakie uznane będą za potrzebne i słuszne przez specjalnie powołane do tego organy administracji rządowej.

Art. 3 rozporządzenia ustanawia moratorium w spłacie długów hipotecznych związków samorządowych na czas do 1. I. 1938 r. Ustanowienie ustawowego moratorium na czas do 1. I. 1938 r. w spłacie długów hipotecznych nie może być uważane za „powszechną normę oddłużenia“, mimo, że przepis art. 3 mieści się w części rozporządzenia tak zatytułowanej, ponieważ moratorium to jest stosunkowo krótkotrwałe i stanowi przez to normę wybitnie przejściową. Taka przejściowa norma prawna potrzebna była dla uchylenia nacisku wierzycieli na poszczególne związki samorządowe przed przeprowadzeniem indywidualnego oddłużenia, w którym to indywidualnym oddłużeniu właściwe organy mogły ustalić i rzeczywiście ustalały krótszy lub dłuższy niż to orzeczono w art. 3 okres moratoryjny i wyższe lub niższe aniżeli to przewidziano w art. 3, oprocentowanie długów hipotecznych na czas aż do zupełnej spłaty tych długów, — a to zależnie od położenia finansowego danego związku samorządowego.

Właściwe ustalenie rozmiarów ulg w spłacie długów hipotecznych nastąpiło zatem indywidualnie dla każdego samorządu, a art. 3 rozporządzenia zawiera wybitnie przejściowe przepisy, ustalające tymczasowy stosunek między dłużnym samorządem z tytułu pożyczki hipotecznej, a wierzycielem na czas aż do uprawnomożenia się oddłużenia indywidualnego.

Otóż art. 3 ustanowił na ten czas, a najdalej do dnia 1. I. 1938 r. moratorium w spłacie długów hipotecznych

związków samorządowych, ale nie moratorium zupełnie, lecz tylko moratorium odnośnie kapitału długu. Odsetki przez ten przejściowy czas mają być natomiast płacone w wymiarze po 5½% p. a.

Fakt, że dany związek samorządowy nie potrzebował w ogóle oddłużenia indywidualnego i nie został jemu poddany, nie zmienia w stosunku do niego przejściowości (tymczasowości) przepisów art. 3 rozporządzenia, gdyż skoro ten związek samorządowy nie potrzebuje w ogóle oddłużenia indywidualnego korzystać on może tylko z moratorium z art. 3 na czas do 1. I. 1938 r. i musi się liczyć z tym, że od dnia 1. I. 1938 r. przepis art. 3 jako nieaktualny w całości odpada.

Przejściowość i wyjątkowość przepisów art. 3 zakazuje interpretować go ściśle gramatycznie, a poza tym ścisłająco. Według tych zasad tudzież na podstawie przesłanek wyżej podanych a nadto z powodu braku innych konkretnych przepisów w rozporządzeniu należy stanąć na stanowisku, iż po dniu 1. I. 1938 r. przywrócone jest oprocentowanie umowne od pretensji hipotecznych, które konkretnemu oddłużeniu w specjalnym postępowaniu nie uległy.

Zgodnie z powyższą interpretacją — zdaniem Zakładu jedynie słuszną — Zakład polecił Oddziałowi swemu w Chorzowie domagać się od związków samorządowych, których pożyczki hipoteczne nie zostały poddane postępowaniu oddłużeniowemu, płacenia od dnia 1. I. 1938 r. począwszy odsetek w wysokości, uzasadnionej zawartą w swoim czasie umową.

Jeżeliby w poszczególnych przypadkach wysokość tych odsetek przekraczała stopę 6¼% Zakład Ubezpieczeń Społecznych skłonny będzie przychylnie ustosunkowywać się do ewentualnych próśb odnośnych związków samorządowych o zniżenie oprocentowania pożyczek do tej właśnie stopy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych prosi o przyjęcie powyższego wyjaśnienia do wiadomości i o zakomunikowanie o tym zainteresowanym związkom samorządowym Województwa Śląskiego.

Wyjaśnienie powyższe nie przekonuje, gdyż jest zupełnie dowolne i nie uzasadnione dosłownym brzmieniem cyt. art. 3 — p. Orędownik Samorządu Nr 12. str. 179 ex 1937 r.

Opłaty do ogierów nieuznanych.

Właściciele ogierów nieuznanych obowiązani są uiszczać na rzecz izb rolniczych opłatę w wysokości 50 zł od każdego nieuznanego ogiera na każdy rok kalendarzowy; opłatę tę pobierają zarządy gmin za wynagrodzeniem w wysokości 25 % pobranych opłat (art. 6 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13. III. 1934 r. o nadzorze nad hodowlą koni — Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 284). Termin uiszczenia opłat od ogierów nieuznanych ustalony został na czas do 31. III. tego roku, za który opłata przypada (§ 19 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 2. VII. 1935 r. — Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 339). Wpływy z opłat, wniesionych do dnia 31. III. włącznie, zarząd gminy powinien po potrąceniu na swą rzecz 25%, najpóźniej do dnia 30. IV. przekazać właściwej izbie rolniczej wraz z wtórnikami pokwitowań oraz z odpisem wykazu ogierów, podlegających opłacie, według stanu z dnia 31. III. Wpływy zaś z opłat, wniesionych po dniu 31. III. oraz wpływy uzyskane w drodze egzekucji opłat zarząd gminny powinien po potrąceniu na swą rzecz 25% przekazywać izbie rolniczej w końcu każdego miesiąca wraz z wtórnikami pokwitowań, podając od kogo i za jakie ogiery opłata została ściągnięta (§ 24

wyżej powołanego rozporządzenia i § 7 Instrukcji Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dn. 20. II. 1936 r. — Dz. Urz. Min. Roln. i R. R. Nr 4, poz. 26).

Wpływy z opłat od ogierów nieuznanych stanowią poważne źródło dochodów dla izb rolniczych, są przeznaczane z reguły na popieranie hodowli koni, a ich rygorystyczne ściąganie powinno wpłynąć dodatnio na wyeliminowanie z hodowli krajowej szkodliwych dla jej rozwoju nieodpowiednich reproduktów. Dotychczas ściąganie opłat nie szło sprawnie, nie dając w rezultacie wyników, jakie na tej drodze zamierzano osiągnąć. Wobec powyższego Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Rolnictwa i Reform Rolnych pismem okólnym z dnia 12. III. 1938 (Dz. Urz. Nr 9, poz. 42) prosi P. P. Wojewodów o wydanie zarządzeń, zmierzających do rygorystycznego stosowania przez zarządy gmin wyżej przytoczonych przepisów, gdyż motywy wprowadzenia omawianych opłat były nie tyle natury fiskalnej, ile jako środek, prowadzący do wytepienia ogierów szkodliwych. Właściciel ogiera ma zawsze możliwość uniknięcia opłaty przez wytrzymanie ogiera we właściwym czasie.

Zarządzenie niniejsze nie dotyczy obszaru miast: Bydgoszczy, Częstochowy, Katowic, Krakowa, Lwowa, Łodzi, Poznania, Sosnowca, Warszawy i Wilna, gdyż ogiery nieuznane, które mają miejsce stałego postoju w tych miastach wolne są od opłat (§ 20 ust. I lit. b wyżej powołanego rozporządzenia).

Opłaty z art. 25 ustawy o funduszu pracy.

W sprawie powyższej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało okólnik Nr 9 z dnia 9. III. 1938 r. (Dz. Urz. Spraw Wewn. Nr 9, poz. 32) treści następującej:

„Wobec trudności, jakie sprawia pobór opłat z art. 25 ustawy o Funduszu Pracy zarówno zarządom miejskim, jak i właścicielom zakładów gastronomicznych, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych podjęło w swoim czasie inicjatywę zmiany systemu poboru tych opłat.

W związku z tym wydane zostało przez Fundusz Pracy zarządzenie z dnia 2. XII. 1937 r. w sprawie zryczałtowania opłat z art. 25 ustawy o Funduszu Pracy, ogłoszone w Dzienniku Zarządzeń Funduszu Pracy Nr 50 z r. 1937.

W myśl wymienionego zarządzenia należy dążyć do powszechnego zryczałtowania opłat, przy czym właściciele zakładów gastronomicznych mogą pobierać w miarę możliwości odnośne opłaty od konsumentów, lecz co najwyżej do wysokości ryczałtu, ustalonego przez zarząd miejski w porozumieniu z Wojewódzkim Biurem Funduszu Pracy.

Zarządy miejskie powinny wydawać właścicielom zakładów gastronomicznych odstemplowane bilety do wysokości sumy ustalonego dla każdego zakładu gastronomicznego ryczałtu. Dla umożliwienia kontroli bilety powinny posiadać ważność tylko na dany miesiąc, o czym należy zamieścić wzmiankę na biletach.

Bilety niezrealizowane przez zakład gastronomiczny w danym miesiącu tracą ważność i powinny być zwrócone zarządowi miejskiemu w pierwszych dniach następnego miesiąca.

Potrącanie opłat na Fundusz Pracy od dodatków mieszkaniowych, wypłacanych nauczycielom publicznych szkół powszechnych.

W Dzienniku Urzędowym Min. W. R. i O. P. Nr 2, poz. 39 z dnia 10. III. 1938 ogłoszony został okólnik Nr 6 z dnia 31. I. 1938 r. następującej treści:

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśnia, że świadczenia gmin na rzecz nauczy-

cieli publicznych szkół powszechnych, zarówno obejmujące dostarczanie mieszkań w naturze jak i ekwiwalentu za niedostarczone mieszkanie w postaci dodatku mieszkaniowego tudzież mieszkania i ekwiwalent pieniężny, przysługujące nauczycielom państwowych ludowych szkół rolniczych podlegają opłatom na Fundusz Pracy na zasadzie art. 15 ustawy z dnia 16. III. 1933 r. o Funduszu Pracy (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 163).

Zgodnie z obowiązującymi od dnia 1. I. 1938 r. postanowieniami ust. 4 § 6 rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 29. X. 1937 r. o postępowaniu przy wymiarze i poborze należności na rzecz Funduszu Pracy (Dz. U. R. P. Nr 83, poz. 604) potrąceń opłat wymienionych w ust. 1 art. 15 cyt. ustawy o Funduszu Pracy, poz. 163/1933 r. Dz. Ust. od wartości mieszkań, otrzymywanych przez nauczycieli szkół powszechnych od związków samorządowych w naturze lub otrzymywanej równowartości za nie w gotówce, winny dokonywać władze szkolne, wypłacające nauczycielom uposażenie służbowe lub wynagrodzenie za pracę na podstawie danych udzielonych przez związki samorządowe.

Potrącone z powyższego tytułu kwoty należy przekazywać do wojewódzkiego Biura Funduszu Pracy w siedzibie Kuratorium na konto czekowe w P. K. O. wskazane przez to Biuro.

Równocześnie Ministerstwo komunikuje, że zgodnie z pismem Ministerstwa Opieki Społecznej z dnia 18. VI. 1937 r. Fundusz Pracy będzie zwracał tytułem kosztów wynagrodzenia personelu, zatrudnionego przy czynnościach związanych z ewidencją wymiaru i poboru opłat do 10% każdorazowo zainkasowanych k wot. Wyплаты z tego tytułu będą dokonywać wojewódzkie Biura Funduszu Pracy. Uzyskane tą drogą sumy należy rozdzielać wyłącznie między urzędników Oddziału Finansowego, zatrudnionych przy poborze opłat, będących przedmiotem niniejszego okólnika.

Wysokość opłaty stemplowej od podań i pozwoleń na prowadzenie kinoteatrów.

Na zapytanie jednego z urzędów wojewódzkich co do wysokości opłaty stemplowej, która ma być pobierana od podań i pozwoleń na prowadzenie przedsiębiorstw publicznego wyświetlania filmów Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyjaśniło, że opłata stemplowa za pozwolenie na kino z siedzibą stałą powinna wynosić 40 zł.

Co się tyczy opłat od podania, to pobierane stawki 10 zł (art. 146 ust. o opł. stempl.), lub 5 zł (art. 145), jest zależne od okoliczności sprawy, a mianowicie, czy zachodzą warunki wyszczególnione w pkt. 1 art. 146 ustawy stemplowej, tzn. czy wydanie pozwolenia wymaga według obowiązujących przepisów oględzin na miejscu, czy też nie. W pierwszym wypadku opłata stemplowa wynosi 10 zł, w drugim — 5 zł. Oczywiście przy pozwoleniach na kina objazdowe, oględziny na miejscu nie mogą wchodzić w grę.

Powierzenie czynności wojewódzkich biur Funduszu Pracy związkom samorządowym i innym instytucjom prawnopublicznym.

W sprawie powyższej ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 12. III. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 162), które stanowi, że związkom samorządowym i innym instytucjom prawnopublicznym mogą być powierzane zarządzeniem Dyrektora Funduszu Pracy, po zasięgnięciu opinii władz nadzorczych tych związków lub instytucji, wszystkie bądź niektóre czynności wojewódzkich biur Funduszu Pracy w zakresie: 1) zabezpieczenia robotników na wypadek bezrobocia; 2) publicznego pośrednictwa pracy i kontroli pracowników umysłowych, pobierających świadczenia na wypadek braku pracy; 3) po-

mocy doraźnej bezrobotnym; 4) wpłacania zaległości podatkowych równowartością świadczeń w naturze. W przypadku, gdy opinia władzy nadzorczej zawiera zastrzeżenia, Dyrektor Funduszu Pracy przedstawia sprawę Ministrowi Opieki Społecznej, który rozstrzyga ostatecznie, jednak gdy chodzi o powierzenie czynności związkowi samorządowemu — po porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, przy czym w obu przypadkach zarządzenie o zaprzestaniu wykonywania czynności powinno być wydane co najpóźniej na cztery miesiące naprzód.

Władzami nadzorczymi są związki samorządowe, o których mowa w powołanym rozporządzeniu, są władze nadzorcze w rozumieniu ustawy z dnia 23. III. 1933 roku o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294).

Za wykonywanie czynności w zakresie zabezpieczenia robotników na wypadek bezrobocia, w szczególności: za prowadzenie wypłaty zasiłków, rejestracji ewidencji i kontroli zgłaszających się o zasiłki — instytucja zastępcza otrzymuje wynagrodzenie, którego wysokość ustala się w zależności od zakresu wykonywania czynności. Wynagrodzenie to nie może przekraczać 3% sumy zasiłków, wypłacanych w okresie obrachunkowym. Za wykonywanie czynności w zakresie publicznego pośrednictwa pracy i kontroli pracowników umysłowych, pobierających zaświadczenia na wypadek braku pracy, instytucja zastępcza otrzymuje wynagrodzenie w wysokości nie przekraczającej 50% poprzednio wskazanego wynagrodzenia.

Omawiane wynagrodzenie nie narusza uchwał i umów, dotyczących powierzenia instytucjom zastępczym przez zarządy obwodowe Funduszu Bezrobocia czynności w zakresie zabezpieczenia na wypadek bezrobocia.

W okresie lat trzech od wejścia w życie rozporządzenia niniejszego Minister Opieki Społecznej może na wniosek Dyrektora Funduszu Pracy przyznawać instytucjom zastępczym na obszarze województwa śląskiego wyższe od określonego w § 5 ust. (2) wynagrodzenie za wykonywanie czynności w zakresie publicznego pośrednictwa pracy i kontroli pracowników umysłowych.

Powyższe rozporządzenie weszło w życie z dniem 1. IV. rb.

Jednocześnie straciło moc rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 8. IX. 1932 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, w sprawie postępowania zarządów obwodowych Funduszu Bezrobocia przy powierzaniu swych czynności gminom miejskim i wiejskim, powiatowym związkom komunalnym, kasom chorych i innym instytucjom społecznym oraz państwowym urządowi pośrednictwa pracy. (Dz. U. R. P. Nr 97, poz. 836).

Zniesienie komunalnych urzędów pośrednictwa pracy.

Na mocy rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 12. III. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 163) znosi się komunalne urzędy pośrednictwa pracy utworzone na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 4. XII. 1923 r. w przedmiocie przepisów o komunalnym pośrednictwie pracy na terenie górnośląskiej części województwa śląskiego (Dz. U. R. P. Nr 127, poz. 1050).

Z dniem 1 kwietnia 1938 na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego publiczne pośrednictwo pracy wykonywać będzie Fundusz Pracy.

Omawiane rozporządzenie nie narusza uprawnień wojewody do wydawania rozporządzeń, dotyczących publicznego pośrednictwa pracy a w szczególności do ustanawia-

nia obowiązku pracodawców i pracowników w razie zawiadomienia o wolnych miejscach, o obsadzaniu wolnych miejsc i o zmianie miejsc pracy.

Podatek specjalny.

Na podstawie art. 12 ustawy skarbowej z dnia 29. III. 1938 roku (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 161) przedłużona została do dnia 31. III. 1939 roku dla celów równowagi budżetowej moc obowiązująca dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14. IX. 1935 r. o specjalnym podatku od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszy publicznych (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 503) ze zmianami, wprowadzonymi ustawą z dnia 30. III. 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 23, poz. 187) oraz zmianami, wprowadzonymi powołanym na wstępie art. 12 ustawy skarbowej.

Zgodnie z tym postanowieniem, przedłuża się od dnia 1. IV. 1938 do dnia 31. III. 1939 pobór specjalnego podatku od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszy publicznych według skal, obniżony w porównaniu ze skalami dotychczas obowiązującymi.

Zaznacza się, że zgodnie z ustawą skarbową z dnia 29. III. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 20, poz. 161) związki samorządu terytorialnego, związki międzykomunalne (celowe) oraz przedsiębiorstwa, banki, zakłady i instytucje tych związków, komunalne kasy oszczędności i banki komunalne mogą, działając zgodnie z ustawą o finansach komunalnych, nie pobierać podatku specjalnego od wynagrodzeń, wypłacanych ze swoich funduszy.

Sposób obliczania należności za środki przewozowe na rzecz wojska.

Ministerstwo Spraw Wewn. pismem okólnym z 11. II. b. r. nr Wojsk. L. 2/3 podało do wiadomości władz podległych rozkaz Ministerstwa Spraw Wojskowych z 6. II. b. r. nr 1002-Og./P. w sprawie nowego obliczania należności za środki przewozowe (konne) na rzecz wojska w czasie pokoju.

Rozkaz ten uzgodniony został z Ministerstwem Spraw Wewn. i należy go stosować przy ustalaniu w porozumieniu z władzami wojskowymi stawek wynagrodzenia za środki przewozowe (konne) na rzecz wojska.

1. Stawki wynagrodzenia powinny być ustalone wyłącznie na czas zajęcia środka przewozowego, przy czym powinny być określone na czas: a) do 6 go godz., b) od 6 do 12 godz., c) od 12 do 24 godz., d) od 24 do 36 godz.

2. Do czasu zajęcia środka przewozowego należy doliczać czas zużyty od chwili opuszczenia stałego miejsca zamieszkania do chwili powrotu do tegoż miejsca.

3. Czas zużyty do stawienia się w wyznaczone miejsce i powrotu do stałego miejsca zamieszkania należy obliczać, przyjmując za podstawę szybkość poruszania się 7 km na godzinę.

4. Stawki powinny obejmować koszty utrzymania środka przewozowego, żywienia obsługi oraz zwierząt.

5. By zbliżyć się do rzeczywistej równowartości świadczenia — należy przewidzieć 25% zwiększenia stawek na okres intensywnych robót rolnych, gdy popyt na środki przewozowe wzrasta.

6. Różniczkowanie stawek według stref (warunków lokalnych) jest pożądane, natomiast różniczkowania w zależności od stopnia wykorzystania środka przewozowego (z ładunkiem lub bez) nie należy stosować.

Zarządzenie niniejsze obowiązuje przy ustalaniu stawek na r. 1938 i lata następne. Jeżeli jednak na r. 1938 stawki zostały już ustalone w myśl poprzednich wytycznych, wówczas nowe zasady należy stosować poczynając od r. 1939.

Wykonywanie wyroków N. T. A.

W sprawie powyższej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosował okólnik Nr 10a z dnia 10. III. 1938 r. (Dz. U. Min. Spr. Wewn. Nr 9, poz. 33), treści następującej:

„Przesyłając w załączeniu do wiadomości i ścisłego wykonania okólnika Prezesa Rady Ministrów z dnia 5. II. 1938 r. Nr 5 — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych komunikuje co następuje:

Do punktu a)

W przypadkach, w których nowa decyzja ma spowodować ten sam skutek prawny, co decyzja uchylona przez Najwyższy Trybunał Administracyjny, winna ona podlegać wyższej z kolei aprobacie, zależnie od zakresu aprobaty, ustalonego w danym urzędzie wojewódzkim. Jeżeli więc pierwotna decyzja ostateczna była podpisana przez kierownika oddziału w urzędzie wojewódzkim, ponowna decyzja winna być podpisana przez naczelnika wydziału; jeżeli była podpisana przez naczelnika wydziału — ponowna ma być podpisana przez wicewojewodę itd.

W razie uchylenia przez Najwyższy Trybunał Administracyjny decyzji, aprobowanych przez kierownika urzędu (wojewodę, względnie wicewojewodę pełniącego obowiązek wojewody) projekt ponownej decyzji powodującej ten sam skutek prawny — winien być przed aprobatą kierownika urzędu przedstawiony (wraz ze wszystkimi aktami danej sprawy) — właściwemu Ministerstwu z powołaniem się na omawiany w niniejszym okólniku Prezesa Rady Ministrów — dla uzyskania zgody Ministerstwa na sposób załatwienia.

Do punktu b)

W razie uchylenia przez Najwyższy Trybunał Administracyjny ponownej decyzji należy wyrok wraz z aktami sprawy, niezbędnym wyjaśnieniem oraz projektem ponownej decyzji niezwłocznie przedłożyć właściwemu Ministerstwu.

W związku z ustępem 1 i 2 okólnika Prezesa Rady Ministrów należy przypomnieć podwładnym urzędnikom konieczność ścisłego stosowania terminu 30-dniowego, przewidzianego w art. 89 prawa o Najwyższym Trybunale Administracyjnym. Przesyłanie spraw Ministerstwu do decyzji winno być dokonane w takim terminie, aby Ministerstwo miało czas na rozpatrzenie sprawy i zwrot jej do niższej instancji z uwzględnieniem konieczności dotrzymania wyżej powołanego 30-dniowego terminu.

Zgodnie z ostatnim ustępem okólnika Prezesa Rady Ministrów, zechcą PP. Wojewodowie wydać analogiczne zarządzenie nadzorowym związkom samorządowym w zakresie wykonywanego przez nie orzecznictwa w toku postępowania administracyjnego.

Zarządzenie niniejsze nie zmienia zasad kontroli orzecznictwa władz administracji ogólnej, podanych w okólniku Nr 147 z r. 1932 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 19, poz. 251).

Załącz. do okólnika Nr 10 a.

„Według art. 89 prawa o Najwyższym Trybunale Administracyjnym władza, której decyzja została uchylona przez Trybunał, obowiązana jest wydać nową decyzję w tej sprawie w ciągu miesiąca od dnia doręczenia jej wypisu wyroku, władza w danej sprawie związana jest zapatrywaniami zawartymi w uzasadnieniu wyroku.

Z zażaleń, wnoszonych do mnie przez osoby, które uzyskały w Najwyższym Trybunale Administracyjnym wyroki, uchylające zaskarżone decyzje, wynika, że przepisy powyższe o wykonywaniu wyroków Trybunału nie zawsze są ściśle przestrzegane. Niejednokrotnie władze nie dotrzymują miesięcznego terminu, określonego ustawą do wydania no-

wej decyzji. Nadto zdarzają się przypadki wydawania nowych decyzji, nie liczących się z uzasadnieniem wyroku; wywołuje to drugą skargę do Trybunału i ponowne uchylene decyzji.

Dla uniknięcia podobnych przypadków w przyszłości proszę PP. Ministrów o zwrócenie osobistej, pełnej uwagi na sprawę wykonywania wyroków Najwyższego Trybunału Administracyjnego i wydanie odpowiednich zarządzeń władzom podległym. W szczególności zechcą PP. Ministrowie zarządzić:

a) aby w przypadkach, w których nowa decyzja ma spowodować ten sam skutek prawny, co decyzja uchylona projekt tej nowej decyzji podlegał wyższej z kolei aprobacie, bądź, jeśli pierwszą decyzję aprobował kierownik urzędu, — projekt był przedstawiony w wewnętrznej drodze władzy wyższej instancji w celu uzyskania jej zgody na załatwienie;

b) aby w przypadkach uchylenia przez Najwyższy Trybunał Administracyjny ponownej decyzji były składane PP. Ministrom specjalne sprawozdania, umożliwiające przeprowadzenie w każdej poszczególniej sprawie dochodzeń urzędowych.

Potrzebne wskazówki w sprawie należytego wykonywania wyroków Najwyższego Trybunału Administracyjnego zechcą właściwi PP. Ministrowie wydać również nadzorowanym przez siebie instytucjom samorządowym.

Decyzje wydawane na podstawie art. 578 K. P. C.

W sprawie powyższej Minister Spraw Wewnętrznych wystosował okólnik Nr 12 z dnia 16. III. 1938 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 9, poz. 36) treści następującej:

„Ministerstwo zauważyło, że decyzje wydawane przez podległe władze w oparciu o art. 578 § 2 k. p. c. są na ogół wadliwie redagowane. Przyczyny tego zjawiska tkwią w nietrafnym pojmowaniu i interpretowaniu przepisów tego artykułu. Dlatego wyjaśniam i zarządzam, co następuje:

Cytowany artykuł k. p. c. dający władzy uprawnienie niedopuszczania do egzekucji sądowej, kierowanej przeciwko zakładom użyteczności publicznej, jest z istoty swej przepisem wyjątkowym i jako taki, nie podlega wykładni rozszerzającej.

Należy zauważyć, że na obszarze wielu w województw był on przepisem nowym, wprowadzonym dopiero przez k. p. c., gdyż przedtem władze większości województw przy realizowaniu swych zadań, wynikających z interesu publicznego, pozbawione były tego rodzaju uprawnień.

Wobec niewskazania w k. p. c. procedury szczególnej, mogącej mieć zastosowanie w tych wypadkach, — koniecznym jest kierowanie się tu zasadami ogólnego postępowania administracyjnego. W tych wypadkach władza występuje w charakterze rozjemcy pomiędzy interesami stron, tzn. — zakładu a wierzyciela. To też władza powinna się ograniczyć do roli bezstronnego sędziego, orzekającego w granicach interesu publicznego przy uwzględnieniu stopnia jego wagi w stosunku do uprawnionego interesu prywatnego, z całkowitą znajomością wszystkich okoliczności sprawy i ze zrozumieniem roli, jaka jej przypadała w udziale.

Decyzje wydawane na podstawie cytowanego przepisu nie są decyzjami całkowicie swobodnego uznania. Wiąże władze zarówno pojęcie „zakładu“, które nie może być dowolnie interpretowane, jako posiadające w nomenklaturze prawniczej określone znaczenie, poza które władza nie powinna wychodzić, — jak i obowiązek rozważenia przede wszystkim z jakich części majątku egzekucja nie może być dopuszczona ze względu na rzeczywisty interes publiczny. W uzasadnieniu decyzji powinno być zatem wyraźnie wska-

zane i umotywowane dlaczego władza uznała w danym wypadku dłużnika za „zakład“.

Następnie, o ile wyłącza się część majątku, należy uzasadnić na tle ogólnej sytuacji finansowo-majątkowej zakładu i w związku z jego działalnością, dlaczego właśnie ta część jest potrzebna zakładowi na realizację celów, które władza uważa za ważne z punktu widzenia interesu publicznego. Swobodne uznanie władzy ogranicza się tu jedynie do zadecydowania, że dany majątek lub jego część jako przeznaczone na realizację określonego celu, będącego w interesie publicznym, nie mogą ze względu na ten interes podlegać egzekucji.

W każdym razie, jeśli nie w decyzji samej, to w aktach sprawy, powinny się znaleźć wszystkie istotne dla sprawy dane, wyjaśniające i uzasadniające, z jakich przesłanek wychodziła władza wydając swoje orzeczenie. Jest to niezbędne, aby władza odwoławcza miała całość materiału koniecznego do wydania decyzji, bez potrzeby uzupełnienia sprawy w sposób zasadniczy, jak to obecnie dzieje się z regułą.

Sprawy z art. 578 § 2 k. p. c. powinny być wszczynane jedynie na wniosek osoby interesowanej, tj. dłużnego zakładu. Przy tym wniosek powinien zawierać wszystkie dane istotne dla sprawy, a przede wszystkim poparte dowodami przedstawienie niekorzystnego pod względem finansowo-gospodarczym stanu zakładu i szczegółowe dane co do tego stanu. Powinny być nadto dołączone statuty zakładu, jego budżet i plan zamierzeń na przyszłość. W razie braku tych materiałów przy pierwotnym wniosku władza winna żądać ich uzupełnienia.

Nadmienia się przy tym, że komornicy sądowi nie są powołani do stawiania w sprawach z art. 578 § 2 k. p. c., czy to z urzędu, czy na prośbę strony, podobnych wniosków, albowiem nie są w tych sprawach stronami, a żadne przepisy specjalne do takich wystąpień ich nie upoważniają.

Po rozpatrzeniu wniosku strony, władza albo odmawia prośbie albo wydaje decyzję o niedopuszczalności egzekucji. Przed wydaniem decyzji należy zawsze co najmniej przesłuchać stronę przeciwną, o ile sprawa nie jest tak trudna, że bardziej celowym byłoby przeprowadzenie rozprawy (art. 45 i nast. post. adm.).

Decyzja powinna zawierać całość załatwienia sprawy, tj. mają być w niej rozstrzygnięte zarówno kwestia uznania zakładu za posiadający charakter użyteczności publicznej, jak i kwestia wyłączenia jego majątku względnie części tego majątku spod egzekucji wskazanej w decyzji. Należy ją doręczyć stronom. Posiada ona formalnie skutek prawny tylko dla danej konkretnej sprawy tj. w stosunku do danej wierzytelności danego wierzyciela, nie obowiązuje zaś wobec stron innych i innych wierzytelności (jako nie uczestniczących w sprawie), nawet w zakresie kwestii uznania zakładu za posiadający charakter użyteczności publicznej.

Z powyższego nie wynika bynajmniej, aby decyzje wyłączające wydawane były przez władze jedynie od wypadku do wypadku, bez przestrzegania konsekwencji. Jeśli władza raz orzekła o charakterze użyteczności publicznej danego zakładu i wyłączeniu spod egzekucji określonej części jego majątku, to stanowisko takie wiąże władzę na przyszłość w jej postępowaniu. Zmiana stanowiska może nastąpić jedynie w obliczu nowych istotnych okoliczności, uzasadniających zmianę, chociażby sprawa dotyczyła już innej wierzytelności, czy też innego wierzyciela.

Każda decyzja powinna od razu wyłączyć wszystkie części majątku niezbędne dla zakładu ze względu na interes publiczny. Niewłaściwa jest praktyka, polegająca na wydawaniu kolejno paru lub kilku decyzji, wyłączających

poszczególne części majątku w zależności od tego, na jakie obiekty kieruje w danej chwili swe kroki egzekucyjne komornik.

Podniesienie wyglądu osiedli.

Dotychczasowy rezultat prac dokonanych w dziedzinie podniesienia zdrowotności i wyglądu kraju jest widoczny, jednakże w niektórych jeszcze miejscowościach pozostawia wiele do życzenia.

W związku z tym dla utrzymania rzeczy już dokonanych oraz w celu dalszego prowadzenia będącej w toku akcji Pan Minister Spraw Wewnętrznych okólnikiem z dnia 29. III. 38 (Dz. Urz. Nr 10, poz. 46) zarządza:

1. Właściciele nieruchomości tak w miastach, miasteczkach, osadach jak i we wsiach, którzy ubiegłego roku nie doprowadzili lic frontowych budynków do przyzwoitego wyglądu i nie uporządkowali stanu ogrodzeń, odgraniczających poszczególne nieruchomości od dróg publicznych winni bezzwłocznie czynności te uskutecznić, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Opieszalskich w wykonywaniu wydanych w tym kierunku zarządzeń pociągać należy do odpowiedzialności karno-administracyjnej.

Kolor pomalowania zarówno lic frontowych, jak i ogrodzeń ma harmonizować z krajobrazem oraz z kolorem sąsiednich budynków i ogrodzeń.

Należy unikać malowania lic frontowych budynków i ich ogrodzeń na kolor jaskrawy.

Od właścicieli nieruchomości, którzy w roku ubiegłym zastosowali się do zarządzeń władz i budynki swe oraz ogrodzenia do należytego stanu doprowadzili, należy w roku bieżącym żądać dokonania takich tylko czynności, które okażą się potrzebne dla usunięcia braków w należyтым wyglądzie tych przedmiotów. W szczególności należy żądać usuwania tych braków stopniowo z wyznaczeniem dłuższych terminów wykonania dotyczących zleceń.

3. Podwórza winny być uporządkowane, wybrukowane w części służącej do komunikacji i opatrzone w ścieki dla odprowadzenia wody deszczowej, przy czym zwrócić należy szczególną uwagę na to, aby ustępy były utrzymywane czysto a śmietniki szczelnie zamykane i uporządkowane.

4. Nawierzchnie podwórz w nieruchomościach położonych przy ulicach o nawierzchni gładkiej w miastach takich jak m. st. Warszawa, Łódź, Katowice, Poznań, Wilno, Lwów, Kraków, Bydgoszcz, Częstochowa, Sosnowiec, Stanisławów i inne większe miasta, zwłaszcza w tej części podwórz, które służą do komunikacji, mają być doprowadzone do porządku przez zastosowanie nawierzchni gładkiej (asfalt, beton itp.).

5. Z uwagi na szpecenie budynków mieszkalnych licznymi antenami odbiorczymi, należy w oparciu się na postanowieniach art. 338 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16. II. 1928 r. o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli, wywrzeć nacisk na właścicieli budynków mieszkalnych i posiadaczy anten odbiorczych, aby w budynkach, gdzie znajduje się więcej niż 10 aparatów odbiorczych radiowych anteny jednopromieniowe zastąpiono anteną wielopromieniową to jest anteną o odpowiednim stojaku, której część górna składa się z dwóch lub więcej przewodów wielopromieniowych.

6. W związku z dążeniem do podniesienia ogólnego wyglądu i stanu osiedli, P. P. Wojewodowie oraz Starostowie winni dołożyć specjalnych starań i poprzeć jak najwydatniej inicjatywę samorządów i mieszkańców w dziedzinie podniesienia ogólnej estetyki i urządzeń osiedli. Przede wszystkim należy dołożyć starań w celu zakładania i utrzymywania zieleni, skwerów i alei przydrożnych, ukwiecenia balkonów i okien, ustawiania ławek, należy-

tego utrzymywania i wyrównania żywopłotów, sadzenia drzew przy drogach i alejach i w ogóle w celu utrzymywania wszystkich tych urządzeń, otoczenia domów, ulic i placów w należytej czystości i porządku.

PP. Wojewodowie winni niezwłocznie przystąpić do akcji w myśl powyższych wytycznych.

O dotychczas wykonanych w zakresie uporządkowania osiedli czynnościach zechce mi P. Wojewoda złożyć sprawozdanie w ciągu jednego miesiąca oraz przedłożyć mi swoje plany i zamiary co do dalszych swych w tej dziedzinie zamierzeń i terminie ich wykonania.

Zarazem zaznaczam, iż spostrzeżone w czasie moich podróży inspekcyjnych rezultaty poczyniń we wspomnianym kierunku ze strony P. P. Wojewodów i podwładnych im (Mu) Starostów, będą dla mnie jednym ze sprawdzianów pracy władz administracji ogólnej w powierzonym Panom terenie.

Załatwienie spraw budowlanych.

W sprawie powyższej Minister Spraw Wewnętrznych wystosował pismo okólne z dnia 22. II. 1938 r. (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 9, poz. 37) treści następującej:

„Doszło do mojej wiadomości, że władze, powołane do udzielania pozwoleń na budowę, nie spełniają należycie swego zadania, gdyż z jednej strony przewlekają załatwienie spraw, z drugiej strony utrudniają stronom uzyskanie pozwoleń na budowę przez stawianie nieistotnych żądań i warunków, nie znajdujących oparcia w obowiązujących przepisach.

Tego rodzaju postępowanie może ujemnie wpłynąć na rozwój ruchu budowlanego w najbliższym sezonie budowlanym i nawet spowodować jego zahamowanie.

Wobec powyższego zarządzam:

1) by sprawy pozwoleń na budowę były załatwiane bez jakiegokolwiek zwłoki i zgodnie z obowiązującymi przepisami oraz

2) by prośby o pozwolenia na budowę, które wpłynęły do władz albo wpłyną w czasie najbliższym, były rozpatrzone przed rozpoczęciem sezonu budowlanego i w żadnym razie nie później, jak do dnia 31. III. br.

Ze względu na ważność zagadnienia zechcą Panowie Wojewodowie osobiście zainteresować się powyższą sprawą.“

Organa i kierownictwo przygotowań obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w zakresie akcji przeciwpożarowej.

Na podstawie § 5 pkt. 2, § 7, 11, 14 i 17 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1937 r. o przygotowaniu w czasie pokoju obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej Państwa (Dz. U. R. P. Nr 10, poz. 73) Minister Spraw Wewnętrznych (Monitor Polski Nr 78, poz. 111) zarządził co następuje:

1. Organami obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w zakresie akcji przeciwpożarowej są straże pożarne: ochotnicze, przymusowe, zawodowe i prywatne oraz okręgowe pogotowia pożarne.

2. Kierownictwo przygotowań obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w zakresie akcji przeciwpożarowej sprawują organa inspekcyjne i instrukcyjne (Korpus Techniczny) Związku Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Kierownictwo, o którym mowa w pkt. 2 niniejszego zarządzenia, wykonywują organa inspekcyjne i instrukcyjne przez: a) organizowanie i prowadzenie wyszkolenia w obronie przeciwlotniczej i przeciwgazowej w zakresie akcji przeciwpożarowej, b) czuwanie nad gotowością bojową straży i okręgowych pogotowia pożarnych w dziedzinie obrony

przeciwlotniczej i przeciwgazowej, c) stawianie wniosków co do zaopatrzenia straży i pogotowia w sprzęt techniczny dla potrzeb obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w zakresie akcji przeciwpożarowej, d) wydawanie opinii fachowych przy nabywaniu przez gminy, przedsiębiorstwa, zakłady, instytucje, straże lub pogotowia sprzętu technicznego dla potrzeb obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w zakresie akcji przeciwpożarowej.

4. Kierownictwo przygotowań obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w zakresie akcji przeciwpożarowej wykonywanych przez straże pożarne zawodowe w gminach miejskich, liczących ponad 200.000 mieszkańców, sprawuje Inspektor Naczelny Związku Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej, a w gminach miejskich liczących od 40.000 do 200.000 mieszkańców — właściwi terytorialnie inspektorzy wojewódzcy Związku Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej.

W pozostałych gminach kierownictwo przygotowań obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w zakresie akcji przeciwpożarowej sprawują właściwi terytorialnie instruktorzy powiatowi Związku Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej.

5. Na wniosek właściwych wojewodów kierownictwo przygotowań obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w zakresie akcji przeciwpożarowej, wykonywanych przez straże pożarne zawodowe w gminach miejskich, liczących ponad 40.000 mieszkańców, może być przez Ministra Spraw Wewnętrznych przekazane Inspektorowi Nacelnemu Związku Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 5-go kwietnia 1938 r.

W sprawie pieczęci K. K. O.

W piśmie do Związku K. K. O. w Warszawie Min. Spr. Wewn. wypowiedziało w sprawie pieczęci komunalnych kas oszczędności następującą opinię:

1. W myśl art. 19 ust. 3 rozp. Prez. Rz. z 13. XII. 1927 (Dz. U., poz. 980) w brzmieniu rozp. Prez. Rz. z 24. XI. 1930 (Dz. U., poz. 629) napis na pieczęciach K. K. O., jako zakładów samorządowych, powinien znajdować się nie w otoku pieczęci, lecz pod herbem województwa względnie herbem danego związku samorządowego, z czego w konsekwencji wynika, że herb nie może być umieszczony w środku, lecz w górnej części pieczęci.

Jeżeli ani herb województwa ani herb własny danego związku samorządowego nie jest jeszcze zatwierdzony, w takim razie — zdaniem Min. Spr. Wewn. — sam napis powinienby być zamieszczony w środku pieczęci.

Przed oznaczonym w art. 26 ust. 4 wyżej powołanego rozp. Prez. Rz. z 13. XII. 1927, w brzmieniu ustawy z 3. III. 1937 (Dz. U., poz. 111) terminem K. K. O., które dotychczas używają pieczęci innego typu, nie powinny być zmuszane do zastąpienia ich pieczęciami nowego typu, przewidzianego w art. 19 rozp. Prez. Rz. z 13. XII. 1927.

2. Zamawianie pieczęci urzędowych dla K. K. O. w Mennicy Państwowej nie jest obowiązane w myśl obecnie obowiązujących przepisów, ustanowiony bowiem poprzednio monopol Mennicy Państwowej na wyrób pieczęci urzędowych i to tylko pieczęci z orłem państwowym, został zniesiony wyżej cyt. rozporządzenia Prez. Rz. z 24. XI. 1930 przez uchylene art. 20 rozp. Prez. Rz. z 13. XII. 1927.

Natomiast możliwym i nawet zdaniem Min. S. W. pożądanym jest zalecenie K. K. O. zamawiania swych pieczęci w Mennicy Państwowej zamiast u prywatnych grafików.

3. W razie zamawiania pieczęci w Mennicy Państwowej obowiązane jest w myśl § 17 ust. 1 rozp. Prez. Rz. z 20. VI. 1928 o pieczęciach urzędowych (Dz. U., poz. 593) zamawianie pieczęci za pośrednictwem wojewódzkich władz administracji ogólnej.

Wobec tego, że w czasie wydania ostatnio wymienionego rozporządzenia nie było jeszcze związków K. K. O., Min. S. W. nie widzi przeszkód prawnych, ażeby K. K. O. zamawiały swe pieczęcie w Mennicy Państwowej za pośrednictwem Związku K. K. O., o ile tylko nie będzie pominięte obowiązkowe pośrednictwo wojewódzkich władz administracji ogólnej, które odnośne zamówienia przesyłają bezpośrednio do Mennicy Państwowej.

Ułatwianie uczniom szkół powszechnych stopnia I i II przechodzenia i uczęszczania do szkół wyższego stopnia lub innego typu.

Podając do wiadomości okólnik Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 19. VII. 1937 r. II. P-4285/37, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych podkreśla, że sprawy poruszone w tym okólniku uważa za szczególnie doniosłe i prosi organa związków samorządowych, jak również władze nadzorcze I i II instancji o ścisłą współpracę z władzami szkolnymi w kierunku realizacji wytycznych, zawartych w okólniku Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

W szczególności z punktu widzenia zadań związków samorządu terytorialnego w zakresie szkolnictwa doniosłe znaczenie posiada postulat, by tzw. szkoły zbiorcze zakładane były i utrzymywane w miejscowościach, które mają najdogodniejszą komunikację i do których ludność przybywa najczęściej. Również ważną jest zasada, by każda gmina zbiorowa dążyła do posiadania przynajmniej jednej szkoły stopnia II i III, która mogłaby się stać „szkołą zbiorczą”. Co do zagadnienia kosztów utrzymania szkół zbiorczych, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych powołuje się na swoje pismo okólne z dnia 5. IX. 1936 r. Nr SS. 53/66-1 (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. z dnia 10. IX. 1936 r. Nr 25, poz. 179).

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych prosi również o zwrócenie należytej uwagi na zagadnienia dochodzenia, dowożenia i pobytu uczniów w miejscowościach posiadających szkoły wyższego typu oraz związane z tymi zagadnieniami sprawy komunikacyjne, jak również sprawy stypendiów itp. Co się tyczy sprawy douczania — organa związków samorządowych winny zarówno rozwijać własną działalność, jak i pobudzać inicjatywę społeczną.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nadmienia, że co się tyczy pomocy dla wybitnie zdolnych dzieci rolników — pozostają w mocy wszystkie dotychczas wydane zarządzenia i wytyczne.

Postępowanie ze znalezionymi ptakami obrączkowymi.

W sprawie powyższej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wystosowało pismo okólne z dnia 16. III. 1938 roku Nr GL. 80-77 (Dz. Urz. Min. Spr. Wewn. Nr 9, poz. 43) treści następującej:

„Międzynarodowa akcja obrączkowania ptaków prowadzona jest na terenie Polski przez Stację Badania Wędrówek Ptaków przy Państwowym Muzeum Zoologicznym w Warszawie.

Metoda obrączkowania ptaków daje wówczas wyniki naukowe, gdy obrączki znalezione na ptakach zwracane są przez ludność do instytucji ornitologicznych.

Dla uświadomienia ludności w tej dziedzinie Stacja Badania Wędrówek Ptaków przygotowała plakat informa-

cyjny, który we własnym zakresie rozesłać w odpowiedniej ilości wszystkim starostwom powiatowym z prośbą o polecenie podległym związkom samorządowym wywieszenia tych plakatów w swoich urzędach w miejscach dostępnych i widocznych dla interesantów.

Plakaty, które nadejdą w kwietniu r.b., należy rozpowszechnić zgodnie z prośbą i wskazówkami udzielonymi przez Stację Badania Wędrówek Ptaków w Warszawie (ul. Wilcza 64).

Jednocześnie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zaznacza, iż akcja zbierania obrączek nie może powodować niszczenia placetwa podlegającego ochronie, czy to ze względów zwyczajowych, czy też rolniczych.”

Urlopy w okresie świąt Wielkanocy.

Z polecenia Prezesa Rady Ministrów przy udzielaniu urlopów w okresie nadchodzących świąt Wielkanocy mają być uwzględnieni w granicach możliwości służbowych przede wszystkim ci funkcjonariusze państwowi (pracownicy kontraktowi), którzy nie korzystali z urlopów w okresie świąt Bożego Narodzenia ub. r.

Urlopy nie powinny przekraczać 5-ciu dni (od 15 do 19. IV. br. włącznie).

Odczyty publiczne na tematy z dziedziny zdrowia.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zauważyło, że coraz częściej wygłaszają odczyty publiczne na tematy z dziedziny zdrowia niefachowi prelegenci, którzy zazwyczaj tylko dla własnej reklamy głoszą pod mniej lub więcej sensacyjnymi nazwami (medycyna tybetańska) hasła znachorskie z wyraźną szkodą dla interesów zdrowia publicznego, a potępiając uznane naukowo metody leczenia i stosowane przez lekarzy środki lecznicze, starają się w ten sposób zdyskredytować zawód lekarski.

Tolerowanie nadal tego stanu rzeczy podrywa zaufanie do władz odpowiedzialnych za zdrowie publiczne i szkodzi interesom zdrowotnym społeczeństwa, a nadto ośmiela różne nieodpowiedzialne osoby (znachorów, owczarzy itp.) do zajmowania się bezprawnie lecznictwem.

Ponieważ wszelkiego rodzaju odczyty publiczne mogą być wygłaszane jedynie za wiedzą i zgodą właściwych władz administracji ogólnej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych okólnikiem Nr 11 z dnia 16. III. 1938 r. Dz. Urz. Min. S. W. Nr 9, poz. 35 zarządza, aby wymienione władze zwróciły baczną uwagę na odczyty z dziedziny zdrowia i w razie zgłaszania takich odczytów przez osoby, nie mogące wykazać się odpowiednimi kwalifikacjami, nie dopuszczały ich, na podstawie § 2 rozporządzenia z dnia 28. XII. 1933 r. o wykonaniu prawa o publicznych przedsięwzięciach rozrywkowych (Dz. U. R. P. Nr 103, poz. 801), do wygłaszania tych odczytów względnie, w razie wygłoszenia takiego odczytu wbrew zakazowi lub bez uprzedniego zgłoszenia, pociągały winnych do odpowiedzialności na podstawie art. 19 prawa o publicznych przedsięwzięciach rozrywkowych z dnia 27. X. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 632).

Sprawa włączenia części obszaru gmin Piotrowic i Panewnik do miasta Katowic.

Na mocy postanowień § 2 pkt. 4 i 6 ordynacji dla gmin wiejskich z dnia 3 VII. 1891 r. (Zb. u. pr. str. 233) oraz § 3 pkt. 3 ordynacji powiatowej z dnia 13. XII. 1872 r., 19. III. 1881 r. (Zb. u. pr. str. 179) Śląska Rada Wojewódzka po wysłuchaniu komisarycznego Sejmiku Powiatowego w Pszczynie uchwaliła w dniu 9. III. 1938 r. (Gaz. Urz. Nr 10 poz. 66) co następuje:

Wymienione w przyległym załączniku, który stanowi część integralną niniejszej uchwały, parcele, położone w obrębie gmin Piotrowic i Panewnik, o łącznej powierzchni 182 ha, 90 a, 96 m², wydziela się z obwodu gmin Piotrowic i Panewnik i włącza się do obwodu miasta Katowic.

Uchwałą tą Śląska Rada Wojewódzka zastępuje jednocześnie brak zgody ze strony interesowanych gmin Piotrowic i Panewnik na wydzielenie odnośnych parcel z obwodu tychże gmin i włączenie ich do miasta Katowic (§ 2 pkt 5 ordynacji gminnej).

Zmiana granic gmin nabiera mocy obowiązującej z dn. 1 kwietnia 1938 r.

Wcielenie gminy Aleksandrowice do miasta Bielska.

Ustawą z dnia 25. I. 1938 r. (Dz. Ust. Śl. Nr 7, poz. 18) wcielono gminę Aleksandrowice do miasta Bielska. Na czas do końca bieżącego okresu wyborczego Rady Gminnej miasta Bielska, aż do ukonstytuowania się nowowybranej Rady Gminnej powiększa się liczbę członków obecnej Rady Gminnej miasta Bielska o 5 członków. Członków tych powoła Wojewoda Śląski za zgodą Śląskiej Rady Wojewódzkiej z pośród osób, zamieszkających na obszarze dotychczasowej gminy Aleksandrowice. Statuty i rozporządzenia miejscowe, obowiązujące w gminie Aleksandrowice w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, zachowują moc obowiązującą na okres lat dwóch, licząc od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej, chyba, że w tym okresie zostaną zmienione lub uchylone uchwałą Rady Gminnej miasta Bielska w trybie, przewidzianym przez obowiązujące przepisy.

Zmiana ustawy o utworzeniu Śląskiego Komunalnego Funduszu pożyczkowo-zapomogowego.

Ustawą z dnia 10. III. 1938 r. (Dz. Ust. Śl. Nr. 7 poz. 19) zmieniono art. 1 ustawy z dnia 8. II. 1928 r. o utworzeniu Śląskiego Komunalnego Funduszu pożyczkowo-zapomogowego nadając mu następujące brzmienie: Tworzy się Śląski Komunalny Fundusz pożyczkowo-zapomogowy, z którego udzielane będą związkom samorządowym województwa śląskiego oprocentowane lub bezprocentowe pożyczki oraz zapomogi.

Łączna suma zapomóg, które udzielone mogą być tylko w wyjątkowo trudnej sytuacji związku samorządowego, nie może przekraczać 20% całego Funduszu.

Śląski Komunalny Fundusz pożyczkowo-zapomogowy tworzy się:

a) z 20%-wych potrąceń z przypadających związkom samorządowym wpływów z dodatków komunalnych do państwowych podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji, oraz z wpływów z dodatków do opłaty (udziału w opłacie) monopolowej od spirytusu;

b) z 3%-wych potrąceń od przypadających związkom samorządowym wpływów z dodatków komunalnych do państwowego podatku dochodowego i udziału związków samorządowych w tym podatku;

c) z dotacji Skarbu Śląskiego;

d) z odsetek od pożyczek, udzielonych związkom samorządowym po potrąceniu kosztów administrowania Funduszem;

e) z odsetek, płaconych przez instytucję finansową, administrującą Funduszem, od sum ulokowanych na rachunku Funduszu;

f) z zaległości gmin województwa śląskiego z tytułu zwrotu kosztów utrzymania policji za lata 1922—1934, w wysokości 500.000 zł.

W okresie do 30 czerwca 1938 r. upoważnia się powołaną rozporządzeniem Śląskiej Rady Wojewódzkiej z dnia 24

kwietnia 1928 r. (Dz. U. Śl. Nr 12 poz. 26) — Komisję, decydującą o udzielaniu pożyczek i zapomóg z Śląskiego Komunalnego Funduszu pożyczkowo-zapomogowego, do umarzania i udzielonych z tego Funduszu pożyczek, oraz udzielania zapomóg powyżej granicy ustawowej, wynoszącej 20% całego Funduszu.

Bezpłatne odstąpienie gminie miejskiej Katowice na własność nieruchomości, obejmującej szkołę powszechną.

Ustawą z dnia 10. III. 1938 r. (Dz. Ust. Śl. Nr. 4, poz. 9) zezwala się na bezpłatne odstąpienie gminie miejskiej Katowice na własność parceli w obwodzie katastralnym Zależę wraz ze znajdującymi się na niej budynkami i wszelkimi przynależnościami. Gmina miejska Katowice będzie obowiązana utrzymywać na tej nieruchomości szkołę powszechną w myśl obowiązujących przepisów a w razie nieutrzymywania szkoły zwrócić nieruchomość Skarbowi Śląskiemu.

Obniżenie komornego oraz zmiana ustawy w sprawie ochrony lokatorów.

Zgodnie z ustawą z dnia 23. III. 1938 r. (Dz. Ust. Śl. Nr 6, poz. 14) obniżenie komornego przyznane art. 1 ustawy z dnia 29. XI. 1935 r. o obniżeniu komornego oraz o zmianie ustawy w sprawie ochrony lokatorów przedłuża się na czas od dnia 1. 12. 1937 r. do dnia 31. 12. 1938 r. Począwszy od dnia 1. I. 1939 r. wysokość komornego wzrastać będzie co kwartał o 2½% podstawowego komornego aż do osiągnięcia wysokości pełnego podstawowego komornego.

Zgodnie z nowym brzmieniem art. 2 lit. c) i 1) przepisom ustawy z dnia 16. 12. 1926 r. w sprawie ochrony lokatorów nie podlegają: „c) mieszkania, stanowiące uposażenie służbowe lub części jego, mieszkania atoli zajmowane przez stróżów i zarządców domów tytułem wynagrodzenia za pełnienie ich obowiązków służbowych oraz mieszkania zajmowane w domach fabrycznych lub kopalniach (familijnych) przez pracowników fizycznych lub umysłowych podlegają przepisom cyt. ustawy“; 1) budynki lub ich części, których najem ukończy się po dniu 31. 12. 1937 r. z wyjątkiem mieszkań o 4 izbach (3 pokoje z kuchnią) i mniejszych budynkach, położonych na obszarze powiatów katowickiego i świętochłowickiego oraz w miastach Katowice, Bielsko i Chorzów“.

Oprócz komornego przysługuje wynajmującym prawo pobierania opłat za wodę tudzież w domach, które po dniu 1. 7. 1918 r. zostały połączone gminnymi kanałami, opłat za kanały. Opłaty oblicza się w wysokości udziału przypadającego na mieszkanie lokatora. Wynajmujący winien lokatorowi na żądanie podać podstawę tego obliczenia i okazać oryginalne rachunki. Do uiszczenia na rzecz wynajmującego innych opłat lokator nie jest obowiązany. Po myśli nowego brzmienia art. 12: Jeśli na miejsce starej budowli ma być wzniesiona nowa budowla, lub jeżeli stara budowla ma być usunięta ze względu na wykonanie planu zabudowania, właściwa władza administracji ogólnej w gminach wiejskich oraz w miastach poniżej 10.000 mieszkańców, a zarząd miejski w miastach powyżej 10.000 mieszkańców, może w wyjątkowym przypadku, uzasadnionym celowością odpowiedniego zabudowania danej części miasta, albo potrzebą realizacji odnośnego fragmentu planu zabudowania, wydać orzeczenie, nakazujące lokatorom opróżnienie zajmowanych lokali w ciągu jednego miesiąca od dnia doręczenia orzeczenia. Orzeczenie to wydaje władza po zatwierdzeniu planów nowej budowy albo planu zabudowania oraz po wskazaniu przez wynajmującego, a w przypadku realizacji planu zabudowania przez gminę, że w stosunku do lokato-

rów dopełnić świadczeń przewidzianych w art. 11 ust. (2) lit. e) a dotyczących zwrotu kosztów przeprowadzki i zapłaty odszkodowania, oraz że właściciel zapewnił lokatorom w razie potrzeby mieszkanie z konieczności. Wniesienie odwołania przeciw powyższemu orzeczeniu, chociażby odnosiło się ono do przydziału mieszkania z konieczności, nie wstrzymuje wykonania orzeczenia. Przedmiotem odwołania nie mogą być zarzuty co do rodzaju i wysokości wyżej określonych świadczeń; spory w tych sprawach podlegają właściwości sądów powszechnych.

Splata niektórych wierzytelności hipotecznych.

Ustawą z dnia 5. II. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 9 poz. 54) uregulowano spłatę wierzytelności hipotecznych gmin, objętych moratorium, wprowadzonym ustawą dnia 29. III. 1933 r. W myśl nowej ustawy spłatę kapitału odracza się do dnia 1. VI. 1938 r. a sąd może odroczyć do dnia 31. XII. 1939 r. a przy rozłożeniu na raty do dnia 31. XII. 1943 r. Przedterminowa spłata daje prawo uiszczenia sumy dłużnej listami zastawnymi.

Zmiana niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjon. państwowych.

W Nr 17 Dziennika Ustaw pod poz. 125 ogłoszono ustawę z dnia 12. III. 1938 r. o zmianie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Zmiana rozporządzenia o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa.

Ustawa z dnia 1. III. 1938 r. (Dz. U. Nr 18, poz. 132) znówelizowała rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dnia 22. III. 1928 r. o badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa (Dz. U. Nr 60 z 1933 r., poz. 454).

Nowe brzmienie otrzymały: pkt. d) art. 2, art. art. 5, 8, 9, 15, ust. 1 art. 17, art. 19, 20, 21, ust. 1 art. 22, art. 25, 26, 27, 28, 29, ust. 1 art. 30, pkt. 7) art. 32 i 41. Skreślono art. 37 rozporządzenia.

Ustawa wchodzi w życie w dniu 24 września 1938 r.

Opodatkowanie piwa.

Postanowienie ust. 3 art. 3 ustawy z dnia 22. X. 1931 r. o opodatkowaniu piwa (Dz. U. Nr 99, poz. 762) w brzmieniu ustawy z dnia 16. III. 1938 r. (Dz. U. Nr 18, poz. 136) upoważnia Ministra Skarbu do niżania w drodze rozporządzeń stawek podatku od piwa.

Wytwarzanie i handel dewocjonaliami.

W Nr 19 Dzien. Ustaw pod poz. 149 ogłoszono ustawę z dnia 25. III. 1938 r. o wytwarzaniu i handlu dewocjonaliami i przedmiotami kultu religijnego. W myśl postanowień ustawy produkcja i handel tymi przedmiotami mogą być wykonywane tylko przez wyznawców danej religii.

Ustawa skarbowa.

W Nr 20 Dzien. Ustaw pod poz. 161 ogłoszono ustawę skarbową z dnia 29. III. 1938 r. na 1938/39 rok budżetowy. Ogólna suma wydatków, przewidziana ustawą, wynosi — 2.474.935.020 zł. zaś suma dochodów 2.475.129.535 zł.

Postanowieniem art. 12 ustawy przedłużono moc obowiązującą dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14.

XI. 1935 r. o podatku specjalnym do dnia 31. III. 1939 r., wprowadzając równocześnie wydatną obniżkę stopy procentowej podatku w niższych grupach uposażeń i przesuwając dolną granicę uposażenia podlegającego opodatkowaniu do 150 zł i 165 zł. Postanowienie ust. 5 art. 12 upoważnia m. in. związki samorządowe do nie pobierania podatku specjalnego od wynagrodzeń, wypłacanych ze swoich funduszy. Art. 9 upoważnia Ministra Skarbu do udzielania związkom samorządowym z zapasów kasowych pożyczek na okres najwyżej 12 miesięcy, przy czym łączna suma tych pożyczek nie może przekroczyć 20% sumy udziałów zw. samorządowych w podatkach państwowych i dodatków do tych podatków.

Obywatelstwo Państwa Polskiego.

W Nr 16 Dzien. Ustaw pod poz. 114 ogłoszono rozporządzenie Min. Spraw Wewnętrznych z dnia 26. II. 1938 r., zmieniające brzmienie art. 6 i art. 15 rozporządzenia Min. Spraw Wewn. z dnia 7. VI. 1920 r. w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 20. I. 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 52 poz. 320). Przepisy te dotyczą utraty obywatelstwa polskiego i formalności z tym związanych.

Ulgowa opłata stemplowa od przejęcia własności nieruchomości w toku postępowania egzekucyjnego.

Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 5. III. 1938 r. (Dz. U. Nr 17 poz. 129) wprowadzono ulgową stawkę opłat stemplowych od nabycia nieruchomości w drodze licytacji, bądź też przejęcia własności nieruchomości w charakterze wierzyciela hipotecznego w wyniku bezskutecznej licytacji m. in. przez komunalne kasy oszczędności. Stawka ulgowa wynosi w 1938 r. — 0,5%, w 1929 r. — 1%, oraz w 1940 r. — 2%. Traci się prawo do stawki ulgowej w razie sprzedaży nabytej nieruchomości w ciągu 3 tygodni po licytacji.

Bezprzedmiotowość wniosków miast o zezwolenie na używanie w pieczęciach własnych historycznie uzasadnionych herbów.

Zdarza się jeszcze ciągle, że poszczególne miasta występują do Min. Spr. Wewn. z wnioskiem o zezwolenie na używanie w pieczęciach urzędowych swych władz i urzędów własnego herbu historycznie uzasadnionego. Ostatnio w związku z takim wnioskiem, pochodzącym od jednego z miast na obszarze województwa poznańskiego, Min. Spraw Wewn. w piśmie do Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu z 28. I. 1938 r. Nr SS 32/63-3 wyjaśniło, że według zmienionego ustawą z 3. III. 1937 r. (Dz. U. poz. 204) przepisu, zawartego w zdaniu drugim ust. 4 art. 19 rozp. Prez. R. P. z 13. XII. 1937 r. o godłach i barwach państwowych oraz o znakach, chorągwiach i pieczęciach (Dz. U. poz. 980) w brzmieniu rozp. Prez. R. P. z 24. XI. 1930 r. (Dz. U. poz. 629) miasta, posiadające historycznie uzasadnione herby, mogą w pieczęciach władz i urzędów miejskich używać tych herbów po ich zatwierdzeniu zamiast orła państwowego — bez żadnego osobnego zezwolenia.

Jak z powyższego wynika, wnioski miast o zezwolenie na używanie w pieczęciach władz i urzędów miejskich zamiast orła państwowego — zatwierdzonego historycznego herbu danego miasta są całkiem bezprzedmiotowe.

Ze Związku Gmin Województwa Śląskiego

Memoriał w sprawie nakryć kanałowych kuto-żelaznych.

Na skutek inicjatywy m. Mysłowic Związek Gmin Województwa Śląskiego zwrócił się do Izby Przemysłowo-Handlowej z następującym pismem:

Leczne kradzieże nakryć kanałowych i krat do ścieków powodują dla gmin wysokie straty i zmuszają je do ponoszenia wydatków nabycia nowych krat, które już często po paru dniach ponownie giną. Sprawia to również wiele kłopotu władzom bezpieczeństwa publicznego. Ostatnio zanotowano także kilka nieszczęśliwych wypadków z powodu odkrycia otworów kanało-

wych. Sprawców kradzieży prawie że nigdy nie da się ująć, gdyż kraty, wyrabiane z żelaza lanego, można łatwo potłuc i jako łom wprowadzić do pokątnej sprzedaży. Kradzieże, zdaniem Związku, byłyby utrudnione, gdyby wyroby dotychczasowe zastąpić wyrobami z żelaza kutego, które nie da się tak łatwo potłuc. Dotychczas jednak takich wyrobów się nie wyrabia.

Wobec tego Związek Gmin Województwa Śląskiego uprasza uprzejmie o podjęcie starań w przemyśle hutniczym w kierunku wypuszczenia na rynek znormalizowanych nakryć kanałowych kuto-żelaznych, sztanconych i zaopatrzonych w odpowiedni znak firmowy.

Poradnik samorządowy

Udowodnienie okoliczności w postępowaniu wyjaśniającym.

Pytanie: Jeżeli na skutek przedłożonego przez stronę środka dowodowego władza wdroży postępowanie wyjaśniające, o którym mowa w art. 50 prawa o postępowaniu administracyjnym poz. 341/1928 Dz. Ust., a wynik jego potwierdzi okoliczność, zawartą w tym środku dowodowym, czy okoliczność tę należy uważać za udowodnioną już z chwilą złożenia władzy tego środka dowodowego?

Odpowiedź: Zgodnie z art. 49 prawa o postępowaniu administracyjnym jako środek dowodowy służy wszystko, co może się przyczynić do wyjaśnienia sprawy a nie jest sprzeczne z prawem. O tym zaś, czy dana okoliczność ma być przyjęta za udowodnioną, decyduje według art. 50 tego prawa władza na podstawie swobodnej oceny wyników postępowania wyjaśniającego.

Jeżeli więc władza uważa przedłożony przez stronę środek dowodowy za niewystarczający dowód na to, co strona chce udowodnić i nie oddali już z tego powodu roszczenia strony, lecz wdraża potrzebne, zdaniem jej, postępowanie wyjaśniające bądź w drodze dochodzenia z urzędu we wskazanym ewentl. przez stronę kierunku (art. 56), bądź też przez zażądanie od niej uzupełnienia ofiarowanego środka dowodowego (np. przez przedłożenie oryginalnego dokumentu zamiast jego odpisu) lub też przedłożenia innego dowodu, a to postępowanie wyjaśniające potwierdzi prawdziwość danych, zawartych w środku dowodowym, przez stronę pierwotnie przedłożonym, to w myśl orzeczenia N. T. A. z 10. IX. 1937 przyjąć należy, że dana okoliczność została przez stronę udowodniona już z chwilą złożenia władzy tego środka dowodowego.

Świadczenia w naturze.

Pytanie: W dniu 24. VI. 1937 rada gminna uchwaliła na podstawie § 68 ustawy o daninach komunalnych z roku 1893 statut w przedmiocie obowiązku świadczenia w naturze, polegającego na odrobieniu dniówek pieszych lub konnych celem umożliwienia wybudowania szkoły. Na podstawie tego statutu zarząd gminny ustalił wysokość świadczeń w naturze, dając równocześnie zgodnie z statutem możliwość spełnienia tych świadczeń przez uiszczenie odpowiedniej kwoty w gotówce. Od ustalenia świadczeń w naturze jeden z zobowiązanych wniósł odwołanie, które zarząd gminny odrzucił a obecnie wniósł skargę, twierdząc, że „§ 68 powołanej ustawy 1893 roku uprawnia związki komunalne do poboru świadczeń w naturze (robocizna piesza i konna) tylko w przypadkach nieprzewidzianych okoliczności względnie siły wyższej, jak przy pożarze, powodzi, śnieżycy. Przepis ten został zresztą zniesiony ustawą z 1924 roku o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych w Województwie Śląskim znalazł bowiem wyraz w art. 17 tej ustawy i w § 16 rozporządzenia wykonawczego II Wojewody Śląskiego z 1924 r. Przepis § 68 ustawy z 1893 r. wzgl. art. 17 ustawy śląskiej został zatem zastosowany niewłaściwie, okoliczności bowiem, o których wyżej mowa, nie miały miejsca w gminie C. Wskutek tego ustalenie świadczeń w naturze jest niezgodne z ustawą.“ Uprasza się o poradę, jakie stanowisko ma zarząd gminny zająć w odpowiedzi na skargę.

Odpowiedź: Wywody skargi powoda nie znajdują uzasadnienia w obowiązujących przepisach prawnych. Przepis § 68 ustawy z roku 1893 o daninach komunalnych nie został zniesiony — jak to słusznie podniósł tamt. Zarząd Gminny w odwołaniu z 27. IX. 1937 — ustawą z roku 1924 o tymczasowym uregulowaniu fi-

nansów komunalnych, gdyż ustawa ta zawiera jedynie przepisy, dotyczące uregulowania podatków komunalnych a nie świadczeń w naturze a świadczenia w naturze (Naturaldienste) nie są podatkami (Abgaben), jak to zresztą wyjaśniło orzeczenie Najwyższego Sądu Administracyjnego z 13. XI. 1896. Art. 17 cyt. ustawy z roku 1924 reguluje kwestię poboru podatku inwestycyjnego a zatem nie mógł na mocy art. 64 tejże ustawy uchylić moc obowiązującą § 68 ustawy z roku 1893, regulującego sprawę świadczeń w naturze.

Nie znajduje również uzasadnienie twierdzenie powoda, że cyt. „§ 68 uprawnia związki komunalne do poboru świadczeń w naturze tylko w przypadkach nieprzewidzianych okoliczności wzgl. siły wyższej“, gdyż — jak to Najwyższy Sąd Administracyjny wielokrotnie rozstrzygnął — przy powzięciu uchwał w sprawie zaprowadzenia świadczeń w naturze należy tylko baczyć, by czynności, mające być wykonane, należały do obowiązkowych czynności gminy jako takiej (p. np. wyrok z 9. VI. 1900). Zgodnie z ustawą z 28. VII. 1906 o utrzymaniu szkół powszechnych budowa szkół powszechnych należy do obowiązkowych czynności gminy i dlatego statut przedmiotowy oraz decyzje wydane na jego podstawie są zgodne z obowiązującymi przepisami.

Natomiast wspomniany przez powoda „pobór świadczeń w naturze jedynie w przypadkach nieprzewidzianych okoliczności wzgl. siły wyższej“ ma miejsce na skutek z a r z ą d z e n i a rady gminnej związku komunalnego.

Koszty utrzymania ulicy.

Pytanie: Przy sprzedaży majątku dworskiego D.znaczono w kontrakcie, że nabywczyni Giesche Sp. Akc. przejmuje wszelkie zobowiązania, zawarte pomiędzy Gminą a sprzedającym hr. Thiele Wincklerem a w szczególności obowiązek, wynikający z uchwały rady gminnej z 3. II. 1904 r. w przedmiocie utrzymania do połowy ulicy. Pismem z 15. XII. 1937 wezwał Urząd nabywczynię do ponoszenia połowy kosztów rozbudowy

ulicy. Nabywczyni wzbrania się ponosić tych kosztów, twierdząc, że uchwała rady gminnej przewiduje ponoszenie kosztów utrzymania a nie kosztów rozbudowy ulicy. Zresztą obszar dworski został wcielony do gminy D. i tym samym wszelkie zobowiązania wygasły. Uprasza się o wyjaśnienie, czy twierdzenie Giesche Sp. Akc. jest uzasadnione.

Odpowiedź: Przy rozważaniu obowiązku ponoszenia kosztów utrzymania ulicy trzeba wziąć w pierwszym rzędzie pod rozwagę, czy hr Thiele Winckler a następnie Giesche Sp. Akc. spełniali obowiązek utrzymania ulicy z tego tytułu, że ich obszar był obszarem dworskim a więc jednostką prawno-publiczną, czy też spełniali go na podstawie specjalnego tytułu z racji nadmiernego korzystania z tej ulicy. Jeżeliby zaszedł wypadek ostatni, to są nadal zobowiązani do utrzymania ulicy, jeżeli zaszedł wypadek pierwszy, to należy sięgnąć do uchwały wydziału powiatowego, uporządkowującej wzajemne stosunki gminy z obszarem dworskim zgodnie z art. 5 rozp. z 13. VII. 1922 (Dz. U. Sl. Nr 7, poz. 29). Przekazanie obowiązku utrzymania drogi gminie tj. zwolnienie z tego obowiązku mogłoby nastąpić zgodnie z art. 6 cyt. ustawy przez zapłacenie odpowiedniego równoważnika. Jeżeli tego nie zapłacił Giesche Sp. Akc., nie jest zwolniona od obowiązku utrzymania ulicy, spełnianego w charakterze obszaru dworskiego, na mocy tegoż art. 6.

Przy rozważeniu, co należy rozumieć przez pojęcie utrzymania ulicy, należy zauważyć, że pojęcie to nie jest ściśle określone. W obszernym tego słowa znaczeniu, należy przez to rozumieć cały ciężar budowy ulicy (Powszechne prawo krajowe II, 15 § 11). W węższym znaczeniu oznacza ono tylko część ciężaru budowy ulicy a mianowicie (w przeciwstawieniu do nowozakładania) utrzymanie ulicy i jej przynależności w należyty i potrzebom komunikacji odpowiadającym stanie, włączając w to odnowienie, poprawienie i przebudowę. Obowiązek utrzymania ulicy nie jest, jak to stwierdza wyrok Najwyższego Sądu Administracyjnego, ustalony jednolicie dla wszystkich przypadków. Zmienia się on zależnie od potrzeb komunikacji.

Przegląd orzecznictwa

Sąd Najwyższy

Depuszczalność drogi sądowej dla roszczeń Skarbu Państwa przeciwko gminie z umowy o utrzymywanie szkoły średniej.

Skoro sporne roszczenie mające za przedmiot ustalenie obowiązku pozwanej gminy do pokrycia w gotówce zaległych wydatków w związku z utrzymaniem szkoły średniej w D., opiera się na zawartej między stronami umowie, a nie wynika ono z ustanowionego w usta-

wie obowiązku prawno-publicznego pozwanej gminy utrzymywania szkoły i skoro zresztą, według ustalonego orzecznictwa, taka zawarta między Państwem i gminą, umowa co do ponoszenia przez nią części wydatków, związanych z utrzymywaniem przez Państwo szkoły, ma charakter prywatno-prawny, przeto droga sądowa dla jego dochodzenia jest dopuszczalna.

Rozstrzygnięcie sprawy należy od stwierdzenia, czy powyższa umowa strony obowiązuje, jak to przyjmuje powód, czy przeciwnie nastąpiło jej rozwiązanie

z dniem 1. VII. 1929 r. z powodu uskutecznionego przez pozwaną gminę w dniu 25. II. 1929 r. wypowiedzenia, w szczególności, czy wypowiedzenie mogło nastąpić skutecznie, jeżeli się zważy, że strony nie oznaczyły czasu trwania umownego obowiązku pozwanej, ani nie określiły sposobu rozwiązania umowy i nie przewidziały wyraźnie takiego rozwiązania w drodze wypowiedzenia.

Pogląd, że rozwiązanie spornej umowy przez wypowiedzenie ze strony pozwanej gminy było dopuszczalne i nastąpiło skutecznie, S. A. wysnuł w drodze analogii z przepisów §§ 705 i nast. kc. rozumiejących stosunek umowy spółki, stwierdzając, że umowa stron nie miała trwać na wieki. Rozstrzygnięcie to jednakże okazuje się już ze względu na samo założenie niesłusznym. Zobowiązanie bowiem gminy, że będzie pokrywała część wydatków, obciążających Skarb Państwa i uiszczala je z tego tytułu Skarbowi Państwa, w zamian za co Państwo będzie utrzymywało szkołę w danej miejscowości, ponosząc część kosztów, nie ma w danym wypadku charakteru umowy spółki w pojęciu przepisu § 705 kc. ani umowy do spółki podobnej, bowiem w intencji stron nie należało stworzenia stanu prawnego, określonego w §§ 709, 711, 712 i inne kc., poza tym zaś nie chodzi o stosunek prawny, którego cechą istotną jest wzajemne zaufanie.

Raczej należy uznać, że umowa taka, przewidziana zresztą w art. 8, ust. 3 ust. z 17. II. 1922 (Dz. Ust., poz. 143) jest umową „sui generis”, przy ocenie której, w szczególności o ile chodzi o znaczenie czasu jej trwania, i sposobu jej rozwiązania, muszą decydować, jak to słusznie przyjął S. O., ogólne zasady, nakazujące zbadać w tym względzie wyrażonej woli kontrahentów przy uwzględnieniu przepisów §§ 187 i 133 kc.; w szczególności należy, jeżeli w tym względzie strony nie objawiły woli wyraźnie, zbadać, jaką ich była wola do rozumiana.

Gdyby bowiem stan sprawy był taki, że pozwana gmina, żywo zainteresowana, ze względu na swój rozwój w posiadaniu szkoły, zaciągnęła zobowiązania, aby utrzymać lub zatrzymać taką szkołę, można by w miarę zachodzących okoliczności w myśl przepisów §§ 187 i 133 kc. tłumaczyć daną umowę w ten sposób, że obowiązek ponoszenia wydatków miał obciążać pozwaną gminę, dopóki Państwo zechce utrzymywać w niej szkołę.

Gdyby brakło danych do przyjęcia, że zobowiązanie gminy sięgało tak daleko, należało by uznać prawa pozwanej do rozwiązania umowy z tym jednakże zastrzeżeniem, że wypowiedzenie musiałoby odpowiadać co do czasu również względem słuszności, tzn. musiałoby ono nastąpić w takim czasie, aby Państwo miało dużo czasu, by ewentualnie przystąpić do likwidacji szkoły i zastosować się do zmienionych warunków. —

Również interes Państwa, ujawniony przy zawieraniu umowy, musiałby przy wykładni woli stron być wzięty pod uwagę. (Wyrok z dnia 2. XI. 1934 — C III 374/33).

Wojewódzki Sąd Administracyjny

Przymusowe budżetowanie.

W sprawie sporno-administracyjnej gminy B. powódki, przeciw Staroście i Przewodniczącemu Wydziału Powiatowego w R. pozwanemu w przedmiocie przymusowego budżetowania:

Przebieg sprawy: gmina B. wstawiła do swego budżetu na rok 1937/38 kwotę 2.000 zł tytułem kosztów utrzymania Okręgu Urzędowego R. i decyzją tej nie zmieniła, jakkolwiek Starosta, jako Przewodniczący Wydziału Powiatowego w R. zwrócił zarządowi gminy uwagę, że kwota ta jest niewystarczająca, gdyż udział gminy B. w kosztach utrzymania Okręgu Urzędowego wynosi kwotę 4.256.84 zł. Wobec tego Starosta opierając się na przepisie § 141 ordynacji dla gmin wiejskich zarządzeniem z 3. XII. 1937 nakazał przymusowe wstawienie do budżetu gminy B. kwoty 4.256.84 zł zamiast preliminowanej kwoty 2.000 zł na pokrycie kosztów utrzymania Okręgu Urzędowego.

Na to wniosła powodowa gmina skargę z wnioskiem o uchylenie powyższego zarządzenia i zarzuciła, że wedle oświadczenia naczelnika Okręgu Urzędowego kwota 2.000 zł jest zupełnie wystarczająca na pokrycie udziału gminy B. w kosztach utrzymania tego urzędu. Koszty te zmniejszyły się w ostatnim czasie wskutek zwinięcia Ekspozytury Okręgu Urzędowego w B., a również z powodu stopniowego likwidowania miejscowej kopalni.

Pozwany Starosta wniósł o oddalenie skargi i oświadczył, że w budżecie Okręgu Urzędowego R. na rok 1937/38 przewidziana jest kwota 4.256.84 zł, jako udział gminy B., a więc gmina ta musi wstawić powyższą kwotę do swego budżetu. Wprawdzie gmina ta zaczęła wysokość budżetu Okręgu Urzędowego i przypadającego na nią udziału w kosztach, jednak sprawa ta jest przedmiotem odrębnego postępowania, które nie jest jeszcze prawomocnie ukończone.

Motywy wyroku: Wojewódzki Sąd Administracyjny w orzeczeniu z 9. III. 1938 L. dz. S. 549/37 S. A. wziął pod uwagę, że wedle przepisu § 141 ordynacji dla gmin wiejskich względnie § 35 ustawy o właściwości władz, jeśli gmina nie chce umieścić w swym budżecie jakiegoś świadczenia, które na niej ustawowo ciąży, to Starosta może nakazać przymusowe wstawienie do budżetu odpowiedniej na ten cel kwoty. Po myśli § 70 ordynacji dla gmin wiejskich powodowa gmina wchodząc w skład Okręgu Urzędowego R. obowiązana jest do ponoszenia odpowiedniej części kosztów utrzymania tego Urzędu. Powodowa gmina nie zakwestionowała w

zasadzie tego obowiązku, a jedynie zarzuciła, że udział jej w tych kosztach ustalony na kwotę 4.256 84 zł, jest za wysoki. Zarzut ten jest jednakże chybiony, gdyż spór co do wysokości tego udziału może być rozpatrywany w odrębnym postępowaniu, przewidzianym w § 70 a tejże ustawy. Skoro więc powodowa gmina wzbraniała się umieścić w swym budżecie przypadającą na nią z tego tytułu kwotę, to zaskarżone zarządzenie Starosty było w zupełności uzasadnione i dlatego skargę oddalono.

Świadczenia drogowe w w naturze — środki prawne.

W sprawie sporno-administracyjnej w przedmiocie świadczeń drogowych w naturze:

Przebieg sprawy: Pozwana gmina wezwała powódkę zawiadomieniem pisemnym z 15. VI. 1937 r. do odrobienia świadczeń drogowych w naturze, odpowiadających równowartości 2.434.17 zł lub do uiszczenia tejże wartości świadczeń w gotówce.

Przeciw temu wezwaniu wniosła powódka w dniu 1. VII. 1937 sprzeciw do gminy o obniżenie równowartości świadczeń do kwoty 1.843.19 zł. Sprzeciw ten gmina częściowo uwzględniła, obniżając ekwiwalent świadczeń do kwoty 2.058.41 zł.

Od tej decyzji wniosła powódka skargę do Wydziału Powiatowego w Ś. o uchylenie względnie sprostowanie zaskarżonej decyzji gminy. W uzasadnieniu skargi podała powódka, że wymiar jest sprzeczny z art. 24 ustawy z 9. I. 1933 Dz. U. Śl. nr 3, poz. 3, gdyż dokonany został nie tylko od państwowego podatku gruntowego, budynkowego i świadectw przemysłowych oraz kart rejestracyjnych, ale ponadto także od państwowego podatku dochodowego oraz, że wymiar świadczeń drogowych w naturze winien być obliczony od kwoty 27.486.68 zł tj. w wysokości 1.099.95 zł.

Pozwana wniosła o oddalenie skargi podając, że sprzeciw wpłynął do zarządu gminy w terminie spóźnionym, gdyż winien być wniesiony po myśli § 11 uchwały rady gminnej z 4. V. 1937, zatwierdzonej przez Wydział Powiatowy w Ś. w czasie wyłożenia jej do przeglądu publicznego tj. od 1—14. VI. 1937, w którym to terminie każdy zobowiązany do tych świadczeń mógł wnieść sprzeciw do zarządu gminy. Powódka zaś wniosła sprzeciw dopiero w dniu 1. VII. 1937. Poza tym twierdzi pozwana, że zaskarżony wymiar świadczeń drogowych w naturze zgodny jest z art. 24 wyżej cytowanej ustawy z 9. I. 1933, ponieważ artykuł ten wymienia również podatek dochodowy, jako jedną z podstaw wymiaru świadczeń.

Wydział Powiatowy w Ś. wyrokiem z 3. IX. 1937 sporny wymiar uchylił przyjmując jako motywy co następuje: Niesłusznym jest twierdzenie pozwanej, iż sprzeciw do gminy wniesiono po terminie ustawowym,

ponieważ: 1) wymieniony w § 11 powołanej uchwały rady gminnej czasokres 14 dni, w którym każdy zobowiązany do świadczeń mógł wnieść sprzeciw do zarządu gminy odnosi się tylko do sprzeciwów przeciw samej uchwale rady gminnej, natomiast nie odnosi się do sprzeciwów przeciwko wymiarom świadczeń drogowych w naturze, 2) przeciw wymiarom przysługuje po myśli § 69 ustawy o daninach komunalnych z 14. VI. 1893 sprzeciw do zarządu gminy w terminie 4 tygodni. W niniejszym wypadku wymiar doręczony został powódce w dniu 16. VI. 1937, a sprzeciw wpłynął do zarządu gminy dnia 1. VII. 1937, ustawowy więc termin do wniesienia sprzeciwu został dochowany.

Rozpatrując zaś sprawę merytorycznie sąd rozważył, że uchwała rady gminnej z 4. V. 1937, no podstawie której dokonano wymiaru, oparta została na ustawie z 9. I. 1933 Dz. U. Śl. nr 3, poz. 3. Artykuł zaś 24 powyższej ustawy postanawia, że do świadczeń drogowych w naturze mogą być pociągane osoby fizyczne lub prawne, opłacające, a) państwowe podatki, wymienione w art. 19 lub b) państwowy podatek dochodowy w stosunku do ich wysokości. W myśl tego przepisu niedopuszczalną jest komulacja źródeł pod a) i b) wymienionych, lecz dopuszczalna jest alternatywa wyboru tych źródeł pod a), lub b) wspomnianych podatków. A więc albo podatki z art. 19, lub podatek dochodowy. W wypadku spornym pozwana gmina postąpiła niezgodnie z art. 24 powołanej ustawy, wobec czego wymiar należało uchylić.

Przeciw wyrokowi Wydziału Powiatowego w Ś. wniosła pozwana gmina odwołanie i zarzuciła w nim niedopuszczalność środków prawnych z § 69, 70 ustawy o daninach komunalnych z 14 lipca 1893 podając, że w kwestii spornej miarodajne są odnośnie środków prawnych przepisy rozporządzenia Śląskiej Rady Wojewódzkiej z 24. X. 1935 Dz. U. Śl. nr 20, poz. 28, a w kwestii merytorycznej twierdziła, że wzięcie za podstawę ustalenia świadczeń drogowych w naturze służą źródła wymienione w art. 24 ust. 1 a, b, ustawy z 9. I. 1933, przepis ten dopuszcza komulację wszystkich podstaw, a więc łącznie z państwowym podatkiem dochodowym.

Powódka wniosła o oddalenie odwołania gminy jako nieuzasadnione.

Motywy wyroku: Wojewódzki Sąd Administracyjny w orzeczeniu z 9. III. 1938 L. dz. S. 47/38 S. A. rozpatrując odwołanie gminy uznał jej zarzut o niedopuszczalności środków prawnych z § 69 i 70 o daninach komunalnych z 14. VII. 1893 przeciw powoływaniu osób fizycznym lub prawnym do świadczeń drogowych w naturze za uzasadniony. Ustawa z 9. I. 1933 o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Województwie Śląskim Dz. U. Śl. nr 3, poz. 3 dopuszcza środki prawne z § 69 i 70 ustawy o daninach komunal-

nych jedynie w art. 20 przeciwko wymiarowi opłat drogowych. W art. 21 tej ustawy są przewidziane odrębne środki prawne przeciwko pociąganiu osób fizycznych i prawnych, które odnoszą z budowy i utrzymania dróg publicznych szczególne korzyści do udziału w kosztach budowy i utrzymaniu dróg.

Co do środków prawnych, dotyczących świadczeń w naturze (rozdz. 5—28 powołanej ustawy z 9. I. 1933) to do tych świadczeń przekonaniem sądu nie odnosi się przepis art. 20 tej ustawy o środkach prawnych, albowiem przepis ten dotyczy wyłącznie opłat drogowych, które związki komunalne mogą pobierać na zasadzie art. 19 wspomnianej ustawy. Unormowanie zaś środków prawnych przeciw świadczeniom drogowym w naturze pozostawił art. 28 tej ustawy rozporządzeniu, wydać się mającemu przez Śląską Radę Wojewódzką, która też rozporządzeniem z 24. X. 1935 Dz. U. Śl. nr 2, poz. 28 środki prawne unormowała w § 6 tego rozporządzenia. Słusznie więc pozwana gmina podniosła, że powódce przeciw uchwale gminy o obowiązku świadczeń drogowych w naturze służą jedynie środki prawne w § 6 tego rozporządzenia podane. Z przepisu § 6 rozporządzenia tego wynika, że uchwała, o której mowa jest równocześnie wymiarem, tj. ustanowieniem obowiązku świadczeń drogowych w naturze, albowiem uchwała taka ma zawierać równocześnie wykaz osób, obowiązanych do świadczeń szczegółowo określonych. W uchwale, co wynika znowu z § 2 cytowanego rozporządzenia, gminy powinny ustalić w złotych ogólną wartość robocizny, od której w myśl art. 25 ustawy z 9. I. 1933 Dz. U. Śl. nr 3, poz. 3 obowiązani do świadczeń drogowych w naturze mogą się zwolnić przez zapłatę ich wartości, w wysokości ustanowionej uchwałą gminy, a zatwierdzonej przez władzę nadzorczą. Na podstawie tej ustala się, że powódka przeciwko zapodaniu jej wysokości **ekwiwalentu** zamiast wykonania świadczeń drogowych nie ma żadnych środków prawnych, gdyż art. 25 powołanej ustawy wyraźnie postanawia, jak już wyżej podano, że obowiązany do świadczeń drogowych służy **tylko prawo zwolnienia** się od tych świadczeń przez zapłatę ich wartości w wysokości ustanowionej uchwałą organu uchwalającego gminy, a zatwierdzonej przez władzę nadzorczą. Na tej podstawie należało orzec jak w tenorze niniejszego wyroku. Wobec tego też sąd nie miał możliwości rozpatrzenia zarzutów merytorycznych, albowiem powódka co do słuszności swych zarzutów merytorycznych mogła się bronić jedynie w drodze środków prawnych przeciwko samej uchwale, wydanej przez pozwaną gminę na zasadzie § 6 rozporządzenia Śląskiej Rady Wojewódzkiej z 24. X. 1935, a nie w drodze ogólnych środków prawnych z § 69 i 70 ustawy o daninach komunalnych z 14. VII. 1893.

W sprawie sporno-administracyjnej Przewodniczącego Związku Celowego Powiatów Śląskich dla eksploatacji kamieniołomów w Katowicach, powoda przeciw Gminie miasta Katowic pozwanej, w przedmiocie specjalnej opłaty drogowej: Wojewódzki Sąd Administracyjny w orzeczeniu z 16. III. 1938 L. dz. S. 65/36 S. A. odnośnie pierwszego zarzutu powoda przyjął na podstawie motywów wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego w Warszawie z 12. II. 1937 L. Rej. 9125/34 w sprawie skargi powoda o podatek przemysłowy przeciw Urzędowi Wojewódzkiemu Śląskiemu, że powód korzysta w zasadzie z uwolnienia od podatku przemysłowego, ale jedynie w przypadkach, gdy chodzi o obrót z członkami Związku Celowego i wyłącznie na cel użyteczności publicznej prowadzony z tymi członkami. W konsekwencji więc obniżka spornej opłaty drogowej zależną będzie od ustalania przez władzę skarbową przy nowym wymiarze państwowego podatku przemysłowego, który powołanym wyrokiem został uchylony, czy i w jakiej wysokości podatek przemysłowy będzie obniżony. Odpowiednio do obniżki państwowego podatku przemysłowego gmina będzie musiała automatycznie obniżyć zaskarżoną opłatę drogową za rok 1935/36. Ponieważ jednak w stadium wymiaru spornej opłaty podstawa do jej poboru istniała, przeto orzekający sąd uznał, że pozwana miała podstawę prawną przyjąć do wymiaru spornej opłaty kwotę 21.944.44 zł. Co do drugiego zarzutu orzekający sąd przyjmuje, że pozwana słusznie wymierzyła opłatę. Powodowi w szczególności chodzi o fakt podwójnego opodatkowania, gdyż taką opłatę uiszcza już rok rocznie w Wydziale Powiatowym w Sarnach od wykupionego świadectwa przemysłowego na podstawie przepisów państwowej ustawy o opłatach drogowych z uwagi na to, że przedsiębiorstwo jego znajduje się w Klesowie. Sąd jednak ustala, że na terenie Śląska obowiązuje ustawa z 9. I. 1933 Dz. U. Śl. nr 3 oraz rozporządzenie Śląskiej Rady Wojewódzkiej z 14. IX. 1933 Dz. U. Śl. nr 26, poz. 51 o opłatach tego rodzaju na budowę i utrzymanie dróg publicznych, zaś prawo do wymiaru zaskarżonej opłaty na podstawie pobranego przez państwo podatku przemysłowego od obrotu. Obrót powoda opodatkowany został przez Urząd Skarbowy w Katowicach, a zatem jedynie w Katowicach tutejsza gmina miała prawo wymierzyć opłatę drogową na podstawie państwowego podatku przemysłowego. Podwójne opodatkowanie nie zachodzi, gdyż w Sarnach powód uiszcza opłatę od **innego źródła podatkowego, niż w Katowicach**, na podstawie, innej, poza Śląskiem obowiązującej ustawy. W Sarnach bowiem płaci opłatę od świadectwa przemysłowego, tu zaś od państwowego podatku przemysłowego (od obrotu).

Najwyższy Trybunał Administracyjny.

Oплата przy zamianie nieruchomości na inną nieruchomość.

Przy zamianie nieruchomości na inną nieruchomość za podstawę wymiaru opłaty stempłowej i — w dalszej konsekwencji — samodzielnej opłaty komunalnej od zmiany własności (art. 13 ust. z dn. 11 sierpnia 1923, poz. 335/1928 Dz. Ust.*) przyjmuje się wartość jednej z nich, a jeśli wartości nie są równe — kwotę wyższą.

(Wyrok N. T. A. z dnia 5 grudnia 1935
L. rej. 741/33).

Rozpatrując skargę na powyższe orzeczenie wraz z odpowiedzią władzy pozwanej, N. T. A. rozważył, co następuje:

Bezspornym jest w sprawie, że akt notarialny, zawarty między stronami w dniu 31 maja 1928, był aktem kupna — sprzedaży i zamiany, na pokrycie bowiem wartości dóbr K., Sm. i Str. skarżący przejął od nabywców kamienicę we Lw.

Ponieważ wedle art. 56 ust. 2 pkt. a ustawy z dnia lipca 1926 o opłatach stempłowych, poz. 570 Dz. Ust., zamieszczonego w części drugiej, rozdziale dziesiątym, zawierającym przepisy o opłatach od pism, dotyczących się przejścia własności rzeczy nieruchomości, przy zamianie nieruchomości na inną nieruchomość, przyjmuje się za podstawę wymiaru, gdy zamieniane nieruchomości znajdują się w Polsce, wartość jednej z nich, a jeżeli wartości nie są równe — kwotę wyższą, przeto w konkretnym przypadku za podstawę wymiaru opłaty stempłowej może być przyjęta jedynie kwota wyższa, przedstawiająca sobą wartość dóbr K., Sm. i Str. a mianowicie kwota 185.000 dolarów, kwota zaś niższa, przedstawiająca sobą wartość kamienicy we Lw., a mianowicie kwota 30.000 dolarów, za podstawę wymiaru opłaty stempłowej przyjęta być nie może.

Gdy zaś według art. 13 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, poz. 747 Dz. Ust., w brzmieniu nadanym mu rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 poz. 335 Dz. Ust., i obowiązującym w czasie miarodajnym, związki komunalne mogą pobierać samodzielnie opłatę komunalną od pism, stwierdzających umowę o przeniesienie własności nieruchomości, które podlegają opłatom stempłowym w myśl ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stempłowych, uznać należało, że kwota 30.000 dolarów, przedstawiająca wartość kamienicy we Lw., nie podlegająca opłacie stempłowej, nie może również podlegać opłacie komunalnej.

Należy wreszcie zaznaczyć, że zarówno według ustawy stempłowej (przepisy art. 1 i części II rozdziału 10), jak i według art. 13 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, przedmiot opłat stanowią pisma. Skoro więc od danego pisma nastąpił prawi-

dlowy wymiar opłaty, to oczywiście to samo pismo nie może być już traktowane, jako przedmiot opłaty przez inną władzę.

Odmienne stanowisko władzy pozwanej obraża postanowienia art. 56 ustawy stempłowej z 1 lipca 1926 r. i art. 13 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z dnia 11 sierpnia 1923 r.

Kierując się powyższymi rozważaniami, N. T. A., nie wdając się już w rozpoznanie dalszych zarzutów skargi, jako w tym stanie sprawy bezprzedmiotowych, uchylił zaskarżone orzeczenie, jako niezgodne z ustawą.

Zwrot kosztów utrzymania osób, osadzonych w domu pracy przymusowej.

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa z 14 października 1927 r. poz. 823 Dz. Ust. nie zmieniło postanowienia § 38 pruskiej ustawy wykonawczej do ustawy o siedzibie wsparcia z 8. III. 1871 r. w brzmieniu ustawy z 11. VII. 1891 Zb. Ust. Pr. str. 300, o ile nim nałożono na krajowe związki wspierania ubogich koszty utrzymania żebraków i włóczęgów w domach pracy przymusowej. (Teza.)

(Wyrok z 4. II. 1937 I. rej. 1743/35.)

Według § 38 powołanej wyżej ustawy z 8. III. 1871 roku krajowe związki wspierania ubogich są obowiązane osoby przyaresztowane w ich okręgu, na zasadzie powołanych w nim przepisów niem. kodeksu karnego zasądzone i po odcierpieniu kary przekazane policyjnej władzy krajowej, umieścić w domu pracy na skutek opiekującej w tym kierunku uchwały tej władzy, przy czym powołany § 38 postanawia zarazem, że koszty utrzymania powyższych osób ponosić mają krajowe związki wspierania ubogich o tyle, o ile koszty te nie są pokryte z zarobku, przypadającego z pracy.

Powołane w powyższym § 38 przepisy niem. kodeksu karnego (§ 361), przewidujące m. in. kary za żebractwo i włóczęgostwo, zostały — o ile dotyczyły żebractwa i włóczęgostwa — uchylone przepisem art. 35 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 14. X. 1927, poz. 823 Dz. Ust., a umieszczanie żebraków i włóczęgów w domach pracy przymusowej od dnia wejścia jego w życie w województwie poznańskim i pomorskim było dopuszczalne w myśl przepisu art. 12 tegoż rozporządzenia na zasadzie wyroku sądowego, przy czym zmiana ta sama przez się nie mogła z natury rzeczy mieć wpływu na kwestię ponoszenia kosztów utrzymania odnośnych osób w domu pracy przymusowej.

O ile chodzi o tę ostatnią kwestię, to wymienione wyżej rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 14. X. 1927 r. w art. 29 wypowiada tylko zasadę, że do zakładania i utrzymywania domów pracy przymusowej obowiązane są wojewódzkie związki komunalne, rozporządzenie zaś Ministra Pracy i Opieki Społecznej o organizacji przytułków oraz domów pracy dobrowolnej i przymusowej z 25. V. 1929 poz. 350 Dz. Ust., przewi-

*) P. art. 11 ust. 2 ustawy o tymcz. ureg. fin. kom. w województwie śląskim z dnia 14 kwietnia 1924, poz. 47 Dz. Ust. Śl.

dując również (§ 8 i 16), że wojewódzkie związki komunalne utrzymują domy pracy przymusowej, postanawia w § 20, że za utrzymanie internowanych, nie będących żebrakami lub włóczęgami, właściwy związek komunalny otrzymuje stosowne opłaty z budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości względnie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, a natomiast rozporządzenie to nie zawiera normy co do ponoszenia kosztów utrzymania internowanych żebraków i włóczęgów i w tej kwestii postanawia jedynie (§ 42), że do opłat, pobieranych za utrzymanie pensjonariuszy (internowanych) od gmin, i ich wysokości mają zastosowanie analogiczne postanowienia, dotyczące instytucji opiekuńczych, odsyła zatem do analogicznych przepisów ustawowych.

Otóż w b. zaborze pruskim kwestia ponoszenia kosztów utrzymania w zakładach pracy osób, potrzebujących wsparcia, została unormowana w ten sposób, że według § 1g powołanej wyżej ustawy z 8. III. 1871 r. w brzmieniu, wprowadzonym ustawą z 23. VII. 1912 r.,

z zarobku z pracy umieszczonego w domu pracy należy najpierw pokryć kosztu umieszczenia, oraz, że według omówionego już wyżej § 38 powyższej ustawy z 8 marca 1871 r. koszty utrzymania w domu pracy ponoszą krajowe związki wspierania ubogich, o ile koszty te nie są pokryte z wspomnianego wyżej zarobku.

Z powyższego wynika zatem, że zasada, wypowiedziana w tymże § 38, nie została postanowieniami rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o żebractwie i włóczęgostwie z 14. X. 1927 r. zmieniona, oraz, że postanowienia powołanego wyżej rozporządzenia Ministra Opieki i Pracy Społecznej z 25. V. 1929 r. nie pozostają z tą zasadą w sprzeczności.

Trybunał przyjął przeto, że Sąd a quo słusznie stanął na stanowisku, iż powodowemu Związkowi, jako obowiązkanemu do ponoszenia kosztów utrzymania osób osadzonych w domach pracy przymusowej, nie przysługuje prawo domagania się od pozwanego zwrotu odnośnych kosztów utrzymania Ottona Br.

Kronika

Zmiana ustawy w sprawie podjęcia robót publicznych celem zwiększenia zatrudnienia.

Ustawą z dnia 23. III. 1938 r. (Dz. Ust. Śl. Nr 6 poz. 15) zmieniono art. 1 ust. (4) lit. b) ustawy z dnia 17. I. 1935 r. w sprawie podjęcia robót publicznych celem zwiększenia zatrudnienia, w myśl którego upoważnia się Śląską Radę Wojewódzką do udzielania pożyczek i dotacji związkowi samorządu terytorialnego i związkowi celowemu (miedzykomunalnym) na podejmowanie robót publicznych w dziale administracji drogowej, na budowę szkół, na budowę samorządowych urządzeń sanitarnych, zwłaszcza wodociągowych i kanalizacyjnych, na cele elektryfikacji, na upiększenie miejscowości uzdrowiskowych, na budowę budynków publicznych (budynków administracyjnych, zakładów użyteczności publicznej, domów ludowych itp.), oraz organizacjom społecznym, będącym stowarzyszeniami zarejestrowanymi lub stowarzyszeniami wyższej użyteczności na analogiczne cele.

Upoważnienia powyższe, tracą ważność z dniem 31 marca 1940 r.

Zmiany terytorialno-administracyjne we wschodnich prowincjach Prus.

Władze niemieckie w Prusach wydały ostatnio ustawy, wprowadzające nowy podział terytorialno-administracyjny, dotyczący wschodnich prowincyj Prus. W związku z tym prowincja Śląska Górnego (Opolskiego) i Śląska Dolnego zostały połączone w jedną prowincję pod nazwą Prowincja Śląska. Siedzibą nadprezydenta tej wspólnej prowincji jest Wrocław. Prowincja przygraniczna nosząca dotychczas nazwę Poznań — Prusy Wschodnie (Posen-Westpreussen) będzie połączona z prowincją Brandenburg z tym wyjątkiem, że powiat Fauststadt i 10 gmin z powiatu Bomst będą przydzielone do prowincji śląskiej. Siedziba rozszerzonej prowincji Brandenburg będzie przeniesiona do Frankfurtu nad Odrą.

Powyższe zmiany w stosunku do prowincji śląskiej wejdą w życie z dniem 1 kwietnia; reszta zaś dopiero z dniem 1 października 1938.

„Skarboferm“ przyczynia się do likwidowania głodu mieszkaniowego w Chorzowie.

W Chorzowie około 900 rodzin poszukuje daremnie mieszkań. Mimo, iż miasto oraz miejscowa spółdzielnia budowlana każdego roku buduje nowe bloki mieszkalne w Chorzowie — brakuje ciągle mieszkań. Do walki z głodem mieszkaniowym w Chorzowie przystąpiła i miejscowa dyrekcja Polskich Kopalń Skarbowych, która zaczyna na terenie Chorzowa III budowę 8 domów mieszkalnych obliczonych na 34 mieszkania dwu pokojowe z kuchnią. Przy domach urządzone zostaną ogródki dla lokatorów. Koszta budowy tych domów obliczone są na sumę 350.000 zł. Znajdą w nich pomieszczenie urzędnicy i robotnicy kopalni „Skarbofermu“.

Z obrad Wydziału Powiatowego w Pszczynie.

Ostatnio odbyło się posiedzenie komisarycznego wydziału powiatowego. Na wstępie załatwiono szereg spraw administracyjno-spornych. Zatwierdzono stawkę podatku od placów budowlanych w gminie Piotrowice, która wynosi 6 od tysiąca wartości placów budowlanych. Dla gminy Poręby zatwierdzono stawkę podatku budynkowego w wysokości 7 od tysiąca szacunkowej wartości budynków. Uchwalony ostatnio przez radę gminną w Królówce statut w przedmiocie poboru podatku budynkowego został również zatwierdzony. Podobnie zatwierdzeniu uległ statut gminy Tychy dotyczący poboru od podatku od uboju. Gmina Tychy zamierza w bieżącym roku podatkowym pobierać podatek budynkowy według stawek 5 od tysiąca wartości przy budynkach przemysłowych. Gminie Woli zezwolono na sprzedaż gruntu gminnego. Zatwierdzono dalej dla szeregu gmin powiatu statuty w przedmiocie obowiązku świadczeń drogowych w naturze. Statuty te przedłożyły do zatwierdzenia

gminy: Poręba, Ściernie, Zgoń, Goławiec, Bojszowy Nowe, Radostowice, Wisła Wielka, Wiry, Wilkowyje, Jaroszwice, Bijasowice, Gostyń. Zatwierdzono umowę na dostawę prądu elektrycznego zawartą między gminą Bojszowy Nowe a Zakładami „Elektro” w Łaziskach Górnych oraz między gminą Paniowy, a tym samym przedsiębiorstwem. W końcu posiedzenia rozpatrzono kilka wniosków w sprawie umorzenia wzgl. obniżenia podatków powiatowych.

Fatalny stan niektórych dróg w Rybnickim i Katowickim.

Na łamach pism lokalnych często już poruszano sprawę fatalnego stanu niektórych dróg na terenie Śląska zwłaszcza dróg gminnych i powiatowych. Ostatnio obywatele Wodzisławia, skarżą się na fatalny stan drogi Wodzisław—Polonia. Na drodze tej konie ciągnące furmanki, grzęzną do tego stopnia w błocie, że trudno ujechać. Fatalny stan tej drogi wpływa również na to, że dzieci z Grodziska, Pragi i Poloni, uczęszczające do szkoły w Wodzisławiu, nie przychodzą często na naukę.

Nie lepszy jest stan drogi z Raszczyca do Rybnika, a szczególnie z Raszczyca do Adamowic i z Raszczyca przez Budzin do Brzezia. Zaznaczyć należy, że w tej okolicy nie ma komunikacji kolejowej i mieszkańcy mogą korzystać tylko z dróg, przebywając je pieszo, furmankami, czy też samochodem.

Wreszcie przenieśmy się na teren powiatu katowickiego do Janowa Miejskiego, który gospodarczo i administracyjnie podlega Magistratowi w Mysłowicach. Mieszkańcy tej dzielnicy żalą się przede wszystkim na ul. Janowską. Wielką Skotnicę (t. zw. „czarną drogę”) i łączną. Ul. Janowska, która jest jedyną z najbardziej uczęszczanych dróg, nie różni się w ogóle od zwykłej drogi leśnej. Pełna dziur, wybojów, a w porze deszczowej i roztopów droga ta — to istne bagno. O sforsowaniu jest samochodem nie ma w ogóle mowy, chyba, że właściciel wozu zaryzykuje połamanie resorów. Droga ta od czasu jej wytyczenia i założenia nie była

dotąd w ogóle naprawiana. Nie lepiej przedstawia się ul. Wielka Skotnica, która niedawno temu była naprawiana, na co wydano większą kwotę. Tymczasem efekt jest taki, że przejazd tamtędy obciążoną furmanką jest prawie że niemożliwy. O ul. Łącznej można tylko tyle powiedzieć, że nie jest to w ogóle ulica i że raczej wygląda ona tak, jak gdyby przez pole przejechało kilka furmanek.

Tych kilka przykładów wystarczy, by zrozumieć, jak fatalnie na Śląsku przedstawia się kwestia budowy dróg gminnych i powiatowych. Gminy stale obciążane nowymi ciężarami jak np. ostatnio dostarczeniem mieszkań nauczycielom szkół powszechnych lub organizowaniem obrony opl. i opg. nie są w stanie utrzymać w należyтым stanie swoich dróg. Legenda o dobrym stanie dróg na Śląsku rozwiewa się, gdy się zjeżdża z drogi wojewódzkiej na drogę powiatową a zwłaszcza na gminną.

Akcja zbiórkowa na budowę Katedry.

W obecności kilkudziesięciu przedstawicieli organizacji społecznych, kulturalno-oświatowych, zawodowych i innych odbyło dnia 25. III. 1938 r. o godz. 17 w nowym gmachu Kurii Diecezjalnej w Katowicach zebranie w sprawie solidarnej akcji zbiórkowej na budowę Katedry, na którym powzięto następujące uchwały:

„Zebrani w dniu 25. III. 1938 r. przedstawiciele organizacji i prasy na Śląsku stwierdzają potrzebę nowej, powszechnej akcji zbiórkowej na budowę Katedry, ta akcja ma być przeprowadzona w czasie od 18—24 kwietnia br.

Przedstawiciele organizacji postanawiają dać podpis swej organizacji pod wspólną odezwę, zawiadomić dokładnie swe placówki lokalne o akcji zbiórkowej i zalecić im możliwie najwydatniejszą współpracę z komitetami lokalnymi.

Przedstawiciele prasy zaś oświadczają gotowość poparcia akcji przez ogłaszanie w swych organach wszelkich komunikatów o zbiórce.